

Steinitz, W. 1950: Ostjakische Grammatik und Chrestomathie, pp. 88-91

text09 001

ij xu jŷy-ewetna uttaŷən

ij	xu	jŷy	ewetna			uttaŷən			
ij	xu	jŷy	ewe	-t	-na	ut	-t	-aŷən	
ij	xu	jŷy	ewi	-t	-na	u	-t	-ŷən	
one	man	father	daughter	-3SG	-LOC	live	-PRS	-3DU	
eins	Mann	Vater	Tochter	-3SG	-LOC	leben	-PRS	-3DU	
num	n	n	n	-n.poss	-n.case	v	-v.tense	-v.pn	

There once lived a man with his sister.

Es lebte einmal ein Mann mit seiner Schwester.

text09 002

xŷw mŷj wan usŷən, ij xätta jŷs, jŷy-pŷxət xära mänəs

xŷw	mŷj	wan	usŷən,			ij	xätta	jŷs,			jŷy-pŷxət	xära	mänəs						
xŷw	mŷj	wan	u	-s	-ŷən	ij	xätt	-a	jŷ	-s	-3	jŷy-pŷx	-ət	xär	-a	män	-ə	-s	-3
xŷw	mŷj	wan	u	-s	-ŷən	ij	xätl	-a	jŷ	-s	-3	jŷy-pŷx	-t	xär	-a	män	-ə	-s	-3
long	or	short	live	-PST	-3DU	one	day	-LAT	come	-PST	-[3SG]	brother	-3SG	forest	-LAT	go	-EP	-PST	-[3SG]
lange	oder	kurz	leben	-PST	-3DU	eins	Tag	-LAT	kommen	-PST	-[3SG]	Bruder	-3SG	Wald	-LAT	gehen	-EP	-PST	-[3SG]
adj	conj	adj	v	-v.tense	-v.pn	num	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	n	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn

They lived a long time, they lived a short time, one day the man went into the forest.

Sie lebten lang, sie lebten kurz, eines Tages ging der Mann in den Wald.

text09 003

xǔw mǔj wan jāŋxəs, jǒx jǒxtəs

xǔw mǔj wan jāŋxəs3, jǒx jǒxtəs3

xǔw mǔj wan jāŋx -ə -s -3 jǒx jǒxt -ə -s -3

xǔw mǔj wan jāŋx -ə -s -3 jǒx jǒxət -ə -s -3

long or short go -EP -PST -[3SG] home come -EP -PST -[3SG]

lange oder kurz gehen -EP -PST -[3SG] nach.Hause kommen -EP -PST -[3SG]

adj conj adj v -INS -v.tense -v.pn adv v -INS -v.tense -v.pn

He was away for a short or long time, he came home.

Er war lang oder er war kurz abwesend, er kam heim.

text09 004

tesŋən jas'saŋən, ɨt(ə) ɔtsaŋən

tesŋən jas'saŋən, ɨt ɔtsaŋən

te -s -ŋən jas' -s -aŋən ɨt ɔt -s -aŋən

te -s -ŋən jan's' -s -ŋən ɨt ɔt -s -ŋən

eat -PST -3DU drink -PST -3DU down lie.down -PST -3DU

essen -PST -3DU trinken -PST -3DU hinunter hinlegen -PST -3DU

v -v.tense -v.pn v -v.tense -v.pn adv v -v.tense -v.pn

They ate, they drank, they lay down to sleep.

Sie aßen, sie tranken auch, sie gingen schlafen.

text09 005

atəŋa nōx kītsaŋən, jīŷpōxət xāra mǎnəs3

atəŋa	nōx	kītsaŋən,	jīŷpōxət	xāra	mǎnəs3								
atəŋ	-a	nōx	kīt	-s	-aŋən	jīŷpōx	-ət	xār	-a	mǎn	-ə	-s	-3
atəŋ	-a	nōx	kīt	-s	-ŋən	jīŷpōx	-t	xār	-a	mǎn	-ə	-s	-3
morning	-LAT	up	get.up	-PST	-3DU	brother	-3SG	forest	-LAT	go	-EP	-PST	-[3SG]
Morgen	-LAT	nach.oben	aufstehen	-PST	-3DU	Bruder	-3SG	Wald	-LAT	gehen	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.case	adv	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	n	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn

They got up in the morning, the man went into the forest.

In der Früh standen sie auf, der Mann ging in den Wald.

text09 006

jetən jōx jōxtəs, n'ōxəs wetəs ij taŋkə wetəs

jetən	jōx	jōxtəs3,	n'ōxəs	wetəs3	ij	taŋkə	wetəs3									
jetən	jōx	jōxt	-ə	-s	-3	n'ōxəs	wet	-ə	-s	-3	ij	taŋkə	wet	-ə	-s	-3
jetən	jōx	jōxət	-ə	-s	-3	n'ōxəs	wet	-ə	-s	-3	ij	taŋkə	wet	-ə	-s	-3

in.the.evening	home	come	-EP	-PST	-[3SG]	sable	kill	-EP	-PST	-[3SG]	one	squirrel	kill	-EP	-PST	-[3SG]
am.Abend	nach.Hause	kommen	-EP	-PST	-[3SG]	Zobel	töten	-EP	-PST	-[3SG]	eins	Eichhörnchen	töten	-EP	-PST	-[3SG]
adv	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	v	-INS	-v.tense	-v.pn	num	n	v	-INS	-v.tense	-v.pn

In the evening he came home, he killed a sable and a squirrel.

Am Abend kam er heim, er erlegte ein Zobel und ein Eichhörnchen.

text09 007

xätl tuŋta xär jänxət, mött(ə) arət tōpas tekamtəs n'ōxəsna ij taŋkəna ij ar sīr wojna

xätl	tuŋta	xär	jänxət3,		mött	arət	tōpas	tekamtəs3		n'ōxəsna	ij	taŋkəna						
xätl	tuŋta	xär	jänx	-ət	-3	mött	arət	tōpas	tek	-amt	-ə	-s	-3	n'ōxəs	-na	ij	taŋkə	-na
xätl	tuŋta	xär	jänx	-t	-3	mött	arət	tōpas	tekən	-amt	-ə	-s	-3	n'ōxəs	-na	ij	taŋkə	-na
day	every	forest	go	-PRS	-[3SG]	some	amount	storage	voll.werden	-CAUS	-EP	-PST	-[3SG]	sable	-LOC	one	squirrel	-LOC
Tag	jeder	Wald	gehen	-PRS	-[3SG]	irgendein	Menge	Lager	fill.up	-CAUS	-EP	-PST	-[3SG]	Zobel	-LOC	eins	Eichhörnchen	-LOC
n	adj	n	v	-v.tense	-v.pn	pr	n	n	v	-v.deriv.v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	-n.case	num	n	-n.case
ij	ar	sīr	wojna															
ij	ar	sīr	woj	-na														
ij	ar	sīr	woj	-na														
one	a.lot	way	animal	-LOC														
eins	viel	Weise	Tier	-LOC														
num	adv	n	n	-n.case														

He went into the forest every day, he filled several storages with sables and squirres and different animals.

Er geht jeden Tag in den Wald, er hat mehrere Kammern mit Zobeln und mit Eichhörnchen angefüllt und verschiedenen Tierengefüllt.

text09 008

ij xätta jis, jïy-pöxət xära mänəs

ij	xätta	jis3,			jïypöxət	xära		mänəs3						
ij	xätt -a	jï	-s	-3	jïypöx -ət	xär -a	män -ə	-s	-3					
ij	xätl -a	jï	-s	-3	jïypöx -t	xär -a	män -ə	-s	-3					
one	day	-LAT	come	-PST	-[3SG]	brother	-3SG	forest	-LAT	go	-EP	-PST	-[3SG]	
eins	Tag	-LAT	kommen	-PST	-[3SG]	Bruder	-3SG	Wald	-LAT	gehen	-EP	-PST	-[3SG]	
num	n	-n.case	v		-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	n	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn

One day the brother went into the forest.

Eines Tages ging der Bruder in den Wald.

text09 009

jïy-pöxət mänəm jüwpəna oməstat säxat ij xu täŋət

jïypöxət	mänəm	jüwpəna		oməstat	säxat	ij	xu	täŋət3					
jïypöx -ət	män -əm	jüwpə	-na	oməs -tat	säxat	ij	xu	täŋ	-ət	-3			
jïypöx -t	män -əm	jüwpə	-na	oməs -tat	säxat	ij	xu	täŋ	-t	-3			
brother	-3SG	go	-PT.PRF	back.part	-LOC	sit	-3SG.PL	during	one	man	enter	-PRS	-[3SG]
Bruder	-3SG	gehen	-PT.PRF	hinterer.Teil	-LOC	sitzen	-3SG.PL	während	eins	Mann	eintreten	-PRS	-[3SG]

n -n.poss v -v.nmz n -n.case v -n.poss pp num n v -v.tense -v.pn

After the brother went away, while the girl was sitting around, a man enters.

Nachdem der Bruder weggegangen ist, während das Mädchen herumsitzt, kommt ein Mann hinein.

text09 010

jöx täŋəs

jöx täŋəs3

jöx täŋ -ə -s -3

jöx täŋ -ə -s -3

into enter -EP -PST -[3SG]

hinein eintreten -EP -PST -[3SG]

adv v -INS -v.tense -v.pn

He entered.

Er trat ein.

text09 011

"ma uxem kǎnše!"

"ma uxem kǎnše!"

ma ux -em kǎnš -e

ma ux -m kǎnš -e

I head -1SG search -IMP.2SG.O
 ich Kopf -1SG suchen -IMP.2Sg.O
 pr n -n.poss v -v.mood

"Look (for fleas) on my head!"

"Suche (Flöhe) in meinem Kopf!"

text09 012

įj neŋətna uxət kašta pītsa

įj	neŋətna		uxət		kašta		pītsa			
įj	neŋ	-ət	-na	ux	-ət	käš	-ta	pīt	-s	-a
įj	ne	-t	-na	ux	-t	känš	-ta	pīt	-s	-a
one	woman	-3SG	-LOC	head	-3SG	search	-INF	begin	-PST	-PASS.3SG
eins	Frau	-3SG	-LOC	Kopf	-3SG	suchen	-INF	beginnen	-PST	-PASS.3SG
num	n	-n.poss	-n.case	n	-n.poss	v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pn

The girl started looking on his head. (passive)

Das Mädchen begann auf seinem Kopf zu suchen. (passiv)

text09 013

xűw muj wan käšsəte, įj neŋət löpət:

xűw	műj	wan	käšsəte,		įj	neŋət		löpət3:			
xűw	műj	wan	käš	-s	-əte	įj	neŋ	-ət	löp	-ət	-3

xūw mǔj wan kǎnš -s -te ĭj ne -t lõp -t -3
 long or short search -PST -3SG.O one woman -3SG say -PRS -[3SG]
 lange oder kurz suchen -PST -3SG.O eins Frau -3SG sagen -PRS -[3SG]
 adj conj adj v -v.tense -v.pers num n -n.poss v -v.tense -v.pn

She looked for a long or short time, the woman said:

Sie suchte lange oder kurz, die Frau sagte:

text09 014

"tǎrmət!

"tǎrmət3!

tǎrm -ət -3

tǎrəm -t -3

suffice -PRS -[3SG]

reichen -PRS -[3SG]

v -v.tense -v.pn

"Enough!"

"Genug!"

text09 015

jǐy-põxem jõxətl, t'awətta pǐtl"

jǐypõxem jõxətl3, t'awətta pǐtl3"

jïypõx	-em	jõxæt	-l	-3	t'awæt	-ta	pït	-l	-3
jïypõx	-m	jõxæt	-t	-3	t'awæt	-ta	pït	-t	-3
brother	-1SG	come	-PRS	-[3SG]	curse	-INF	begin	-PT.PRS	-[3SG]
Bruder	-1SG	kommen	-PRS	-[3SG]	schimpfen	-INF	beginnen	-PT.PRS	-[3SG]
n	-n.poss	v	-v.tense	-v.pn	v	-v.inf	v	-v.nmnz	-v.pn

My brother will come (soon), he will curse."

(Gleich) kommt mein Bruder, er wird schimpfen."

text09 016

ïj xujæt nõx tot'əs, kïm mănəs

ïj	xujæt	nõx	tot'əs3,	kïm	mănəs3							
ïj	xuj	-ət	nõx	tot'	-ə	-s	-3	kïm	măn	-ə	-s	-3
ïj	xu	-t	nõx	tot'	-ə	-s	-3	kïm	măn	-ə	-s	-3
one	man	-3SG	up	stand	-EP	-PST	-[3SG]	out	go	-EP	-PST	-[3SG]
eins	Mann	-3SG	nach.oben	stehen	-EP	-PST	-[3SG]	hinaus	gehen	-EP	-PST	-[3SG]
num	n	-n.poss	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

The man got up, he went out.

Der Mann stand auf, er ging hinaus.

text09 017

neməttə xūw änt us, jïy-põxæt jõxtəs

neməttə	xūw	ǎnt	us3,		jǐypǒxət	jǒxtəs3				
neməttə	xūw	ǎnt	u	-s	-3	jǐypǒx	-ət	jǒxtə	-s	-3
neməttə	xūw	ǎnt	u	-s	-3	jǐypǒx	-t	jǒxtə	-s	-3
non.at.all	long	NEG	be	-PST	-[3SG]	brother	-3SG	back	-PST	-[3SG]
gar.kein	lange	NEG	sein	-PST	-[3SG]	Bruder	-3SG	zurück	-PST	-[3SG]
adj	adj	ptcl	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	adv	-v.tense	-v.pn

After a short time had passed, the brother came.

Nachdem eine kurze Zeit vergangen war, ist der Bruder gekommen.

text09 018

tesŋən jas'saŋən, ıt ǒtsaŋən

tesŋən		jas'saŋən,		ıt		ǒtsaŋən				
te	-s	-ŋən	jas'	-s	-aŋən	ıt	ǒt	-s	-aŋən	
te	-s	-ŋən	jan's'	-s	-ŋən	ıt	ǒt	-s	-ŋən	
eat	-PST	-3DU	drink	-PST	-3DU	down	lie.down	-PST	-3DU	
essen	-PST	-3DU	trinken	-PST	-3DU	hinunter	hinlegen	-PST	-3DU	
v	-v.tense	-v.pn	v	-v.tense	-v.pn	adv	v	-v.tense	-v.pn	

They ate, they drank, they lay down to sleep.

Sie aßen, sie tranken, sie legten sich schlafen.

text09 019

atəŋa nōx kītsaŋən, jīŷ-pōxət xāra mǎnəs3

atəŋa	nōx	kītsaŋən,	jīŷpōxət	xāra	mǎnəs3								
atəŋ	-a	nōx	kīt	-s	-aŋən	jīŷpōx	-ət	xār	-a	mǎn	-ə	-s	-3
atəŋ	-a	nōx	kīt	-s	-ŋən	jīŷpōx	-t	xār	-a	mǎn	-ə	-s	-3
morning	-LAT	up	get.up	-PST	-3DU	brother	-3SG	forest	-LAT	go	-EP	-PST	-[3SG]
Morgen	-LAT	nach.oben	aufstehen	-PST	-3DU	Bruder	-3SG	Wald	-LAT	gehen	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.case	adv	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	n	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn

They got up in the morning, the man went into the forest.

In der Früh standen sie auf, der Mann ging in den Wald.

text09 020

jīŷ-pōxət mǎnəm jūwpəna ɪs'ə xujət jōxtəs3

jīŷpōxət	mǎnəm	jūwpəna	ɪs'ə	xujət	jōxtəs3							
jīŷpōx	-ət	mǎn	-əm	jūwpə	-na	ɪs'ə	xuj	-ət	jōxt	-ə	-s	-3
jīŷpōx	-t	mǎn	-əm	jūwpə	-na	ɪs'ə	xu	-t	jōxət	-ə	-s	-3
brother	-3SG	go	-PT.PRF	back.part	-LOC	same	man	-3SG	come	-EP	-PST	-[3SG]
Bruder	-3SG	gehen	-PT.PRF	hinterer.Teil	-LOC	selber	Mann	-3SG	kommen	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.poss	v	-v.nmnz	n	-n.case	adj	n	-n.possv	-INS	-v.tense	-v.pn	

After he had gone away, the same man came again.

Nachdem er weggegangen war, kam wieder der selbe Mann.

text09 021

"uxem kǎnše!"

"uxem kǎnše!"

ux -em kǎnš -e

ux -em kǎnš -e

head -1SG.O search -IMP.2SG.O

Kopf -1SG.O suchen -IMP.2SG.O

n -v.pers v -v.mood

"Look (for fleas) on my head!"

"Suche (Flöhe) auf meinem Kopf!"

text09 022

ĩj neŋətna uxət kǎšta pĩtsa

ĩj neŋətna uxət kǎšta pĩtsa

ĩj neŋ -ət -na ux -ət kǎš -ta pĩt -s -a

ĩj ne -t -na ux -t kǎnš -ta pĩt -s -a

one woman -3SG -LOC head -3SG search -INF begin -PST -PASS.3SG

eins Frau -3SG -LOC Kopf -3SG suchen -INF beginnen -PST -PASS.3SG

num n -n.poss -n.case n -n.poss v -v.inf v -v.tense -v.pn

The woman started looking on his head.

Die Frau begann auf seinem Kopf zu suchen.

text09 023

ij neŋət löpət:

ij neŋət löpət3:

ij neŋ -ət löp -ət -3

ij ne -t löp -t -3

one woman -3SG say -PRS -[3SG]

eins Frau -3SG sagen -PRS -[3SG]

num n -n.poss v -v.tense -v.pn

(Then) she says:

(Später) sagte sie:

text09 024

"tärmət!

"tärmət3!

tärm -ət -3

tärəm -t -3

suffice -PRS -[3SG]

reichen -PRS -[3SG]

v -v.tense -v.pn

"Enough!

"Genug!

text09 025

jĭŷ-pöxem jöxətl, t'awətta pĭtl"

jĭŷpöxem jöxətl3, t'awətta pĭtl3"

jĭŷpöx -em jöxət -l -3 t'awət -ta pĭt -l -3

jĭŷpöx -m jöxət -t -3 t'awət -ta pĭt -t -3

brother -1SG come -PRS -[3SG] curse -INF begin -PRS -[3SG]

Bruder -1SG kommen -PRS -[3SG] schimpfen -INF beginnen -PRS -[3SG]

n -n.poss v -v.tense -v.pn v -v.inf v -v.tense -v.pn

My brother will come (soon), he will curse."

(Gleich) kommt mein Bruder, er wird schimpfen."

text09 026

ĭj xujət nöx tot'əs, kĭm mănəs

ĭj xujət nöx tot'əs3, kĭm mănəs3

ĭj xuj -ət nöx tot' -ə -s -3 kĭm măn -ə -s -3

ĭj xu -t nöx tot' -ə -s -3 kĭm măn -ə -s -3

one man -3SG up stand -EP -PST -[3SG] out go -EP -PST -[3SG]

eins Mann -3SG nach.oben stehen -EP -PST -[3SG] hinaus gehen -EP -PST -[3SG]

num n -n.possadv v -INS -v.tense -v.pn adv v -INS -v.tense -v.pn

The man stood up, he went out.

Der Mann stand auf, er ging hinaus.

text09 027

ij xujət kīm tup pītəs, jīy-pōxət jōxtəs

ij	xujət	kīm	tup	pītəs3,				jīy-pōxət	jōxtəs3					
ij	xuj	-ət	kīm	tup	pīt	-ə	-s	-3	jīy-pōx	-ət	jōxt	-ə	-s	-3
ij	xu	-t	kīm	tup	pīt	-ə	-s	-3	jīy-pōx	-t	jōxət	-ə	-s	-3
one	man	-3SG	out	just	begin	-EP	-PST	-[3SG]	brother	-3SG	come	-EP	-PST	-[3SG]
eins	Mann	-3SG	hinaus	nur	beginnen	-EP	-PST	-[3SG]	Bruder	-3SG	kommen	-EP	-PST	-[3SG]
num	n	-n.poss	adv	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	v	-INS	-v.tense	-v.pn

As soon as he was outside, the brother already came.

Sobald er draußen war, kam auch schon der Bruder.

text09 028

tesηən jas'saηən, it ősaηən

tesηən			jas'saηən,		it		ősaηən		
te	-s	-ηən	jas'	-s	-aηən	it	öt	-s	-aηən
te	-s	-ηən	jan's'	-s	-ηən	it	öt	-s	-ηən

eat -PST -DU drink -PST -DU down lie.down -PST -DU
 essen -PST -DU trinken -PST -DU hinunter hinlegen -PST -DU
 v -v.tense -n.num v -v.tense -n.num adv v -v.tense -n.num

They ate, they drank, they lay down to sleep.

Sie aßen, sie tranken, sie legten sich schlafen.

text09 029

atəŋa nōx kītsaŋən, jīŷ-pōxət xāra mānəs3

atəŋa	nōx	kītsaŋən,	jīŷpōxət	xāra	mānəs3								
atəŋ	-a	nōx	kīt	-s	-aŋən	jīŷpōx	-ət	xār	-a	mān	-ə	-s	-3
atəŋ	-a	nōx	kīt	-s	-ŋən	jīŷpōx	-t	xār	-a	mān	-ə	-s	-3
morning	-LAT	up	get.up	-PST	-DU	brother	-3SG	forest	-LAT	go	-EP	-PST	-[3SG]
Morgen	-LAT	nach.oben	aufstehen	-PST	-DU	Bruder	-3SG	Wald	-LAT	gehen	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.case	adv	v	-v.tense	-n.num	n	-n.poss	n	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn

They got up in the morning, the man went into the forest.

In der Früh standen sie auf, der Mann ging in den Wald.

text09 030

īs'ə xujət pa jōxtəs

īs'ə	xujət	pa	jōxtəs3				
īs'ə	xuj	-ət	pa	jōxt	-ə	-s	-3

ǐs'ə xu -t pa jöxət -ə -s -3
 same man -3SG and come -EP -PST -[3SG]
 selber Mann -3SG und kommen -EP -PST -[3SG]
 adj n -n.poss conj v -INS -v.tense -v.pn

The man came again.

Der Mann kam wieder.

text09 031

ǐj xujət löpət:

ǐj xujət löpət3:
 ǐj xuj -ət löp -ət -3
 ǐj xu -t löp -t -3
 one man -3SG say -PRS -[3SG]
 eins Mann -3SG sagen -PRS -[3SG]
 num n -n.poss v -v.tense -v.pn

The man says:

Der Mann sagt:

text09 032

"mäntən, tutem, ǐj än mäntən, tutem!"

"mäntən, tutem, ǐj än mäntən, tutem!"

mǎn -t -ən tu -t -em ij ǎn mǎn -t -ən tu -t -em
 mǎn -t -ən tu -t -em ij ǎnt mǎn -t -ən tu -t -em
 go -PRS -2SG.S bring -PRS -1SG.O one NEG go -PRS -2SG.S bring -PRS -1SG.O
 gehen -PRS -2SG.S bring -PRS -1SG.O eins NEG gehen -PRS -2SG.S bring -PRS -1SG.O
 v -v.tense -v.pn v -v.tense -v.pers num ptcl v -v.tense -v.pn v -v.tense -v.pers

"(If) you come, I will take you, (but if) you do not come, then I will bring you (anyway)!"

"(Wenn) du kommst, bring ich dich, (aber wenn) du nicht kommst, dann bring ich dich (trotzdem)!"

text09 033

ij neŋət löpət: "jı̄pöxemna ǎn mätijəm"

ij neŋət löpət3: "jı̄pöxemna ǎn mätijəm"
 ij neŋ -ət löp -ət -3 jı̄pöx -em -na ǎn mǎ -t -ij -əm
 ij ne -t löp -t -3 jı̄pöx -em -na ǎnt mǎ -t -aj -əm
 one woman -3SG say -PRS -[3SG] brother -1SG -LOC NEG geben -PRS -PASS -1SG
 eins Frau -3SG sagen -PRS -[3SG] Bruder -1SG -LOC NEG give -PRS -PASS -1SG
 num n -n.poss v -v.tense -v.pn n -n.poss -n.case ptcl v -v.tense -v.voice -v.pn

The woman says: "My brother will not (give me away)."

Das Mädchen sagt: "Mein Bruder gibt (mich) nicht (her)." (passiv)

text09 034

s'i artna jı̄pöxət jöxtəs

s'i artna jïypöxət jöxtəs3

s'i art -na jïypöx -ət jöxt -ə -s -3

s'i art -na jïypöx -t jöxət -ə -s -3

that time -LOC brother -3SG come -EP -PST -[3SG]

das Zeit -LOC Bruder -3SG kommen -EP -PST -[3SG]

pr n -n.case n -n.poss v -INS -v.tense -v.pn

But now the brother came.

Nun aber kam der Bruder.

text09 035

jöx täņəs, weņətna wüs'a wersaņən

jöx täņəs3, weņətna wüs'a wersaņən

jöx täņ -ə -s -3 weņ -ət -na wüs'a wer -s -aņən

jöx täņ -ə -s -3 weņ -t -na wüs'a wer -s -aņən

into enter -EP -PST -[3SG] brother-in-law -3SG -LOC greeting do -PST -3DU

hinein eintreten -EP -PST -[3SG] Schwager -3SG -LOC Gruß machen -PST -3DU

adv v -INS -v.tense -v.pn n -n.poss -n.case n v -v.tense -v.pn

He entered, they greeted one another.

Er trat ein, sie begrüßten einander.

text09 036

"ǔp-n'awrem, jǐy-ewen tuta jǒxətsəm"

"ǔp-n'awrem, jǐy ewen tuta jǒxətsəm"

ǔp-n'awrem jǐy ewe -n tu -ta jǒxət -s -əm

ǔp-n'awrem jǐy ewi -n tu -ta jǒxət -s -əm

wife's.brother father daughter -2SG bring -INF come -PST -1SG

Bruder.der.Frau Vater Tochter -2SG bring -INF kommen -PST -1SG

n n n -n.poss v -v.inf v -v.tense -v.pn

"My dear brother-in-law, I came to take your sister.

"Schwägerchen, ich bin gekommen, um deine Schwester zu nehmen."

text09 037

"tǔwət katlta änt pǐttem

"tǔwət katlta änt pǐttem

tǔwət katl -ta änt pǐt -t -em

tǔwət katl -ta änt pǐt -t -em

him/her hold -INF NEG begin -PRS -1SG.O

ihn/sie halten -INF NEG beginnen -PRS -1SG.O

pr v -v.inf ptcl v -v.tense -v.pers

"I will not hold her back.

"Ich werde sie nicht zurückhalten."

text09 038

tūw nōmsət xōtta pītəs, s'īy ij mănət!"

tūw nōmsət xōtta pītəs3, s'īy ij mănət3!"

tūw nōms -ət xōtta pīt -ə -s -3 s'īy ij măn -ət -3

tūw nōməs -t xōtta pīt -ə -s -3 s'īy ij măn -t -3

(s)he thoughts -3SG to.where fall -EP -PST -[3SG] to.there one go -PRS -[3SG]

er/sie Gedanken -3SG wohin fallen -EP -PST -[3SG] dorthin eins gehen -PRS -[3SG]

pr n -n.poss pr v -INS -v.tense -v.pn pr num v -v.tense -v.pn

Where her heart pulls her (where her thoughts have fallen), there she will go!"

Wohin es sie ihr Herz zieht (wohin ihre Gedanken gefallen sind), dorthin geht sie!"

text09 039

ojkajətna tāŋreməsə pusreməsə, puxəta xojəttəsə

ojkajətna tāŋreməsə pusreməsə, puxəta

ojka -jət -na tāŋr -emə -s -ə pusr -emə -s -ə puxət -a

ojka -t -na tāŋrij -mə -sə -a pusər -mə -s -a puxət -a

old.man -3SG -LOC press -MOM -MOM -PASS.3SG press.together -MOM -PST -PASS.3SG breast.pocket -LAT

alter.Mann -3SG -LOC drücken -MOM -MOM -PASS.3SG zusammendrücken -MOM -PST -PASS.3SG Brusttasche -LAT

n -n.poss -n.case v -v.deriv.v -v.deriv.v -v.pn v -v.deriv.v -v.tense -v.pn n -n.case

xojəttəsə

xojə -ttə -s -ə

xojə -əttə -s -a

geraten -CAUS -PST -PASS.3SG

get.into -CAUS -PST -PASS.3SG

v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

The man pressed her together, pressed her together flatly (passive), he put her in his chest pocket.

Der Mann drückte sie zusammen, legte sie flach zusammen (passiv), er steckte sie in seine Brusttasche.

text09 040

ǔpətna jəm utəm wersaŋən

ǔpətna jəm utəm wersaŋən

ǔpət -na jəm utəm wer -s -aŋən

ǔpət -na jəm utəm wer -s -ŋən

father -LOC good dream do -PST -3DU

Vater -LOC good Traum machen -PST -3DU

n -n.case adj n v -v.tense -v.pn

They said farewell to one another.

Sie verabschiedeten sich von einander.

text09 041

kīm etəs, jetə šušməs

ĩmet puxət ewət laweməste, xot xärəja jüwətsəte

ĩmet		puxət	ewət laweməste,			xot xärəja	jüwətsəte			
ĩme	-t	puxət	ewət lawemə	-s	-te	xot xärə -ja	jüwət -s	-əte		
ĩmə	-t	puxət	ewət lawemə	-s	-te	xot xärə -a	jüwət -s	-te		
woman	-3SG	breast.pocket	from	pull.out	-PST	-3SG.O house place	-LAT	throw	-PST	-3SG.O
Frau	-3SG	Brusttasche	von	herausziehen	-PST	-3SG.O Haus Stelle	-LAT	werfen	-PST	-3SG.O
n	-n.poss	n	pp	v	-v.tense	-v.pers	n	n	-n.case	v
									-v.tense	-v.pers

He pulled his wife out of his clothing, he threw her into the attic.

Er zog seine Frau aus dem Gewand hervor, er warf sie auf den Dachboden.

text09 044

töwattəj ne töwattətna tot'əmtəs

töwattəj		ne	töwattətna			tot'əmtəs ³				
töwattə	-ŋ	ne	töwattə	-et	-na	tot'	-əmt	-ə	-s	-3
töwat	-ŋ	ne	töwat	-et	-na	tot'	-əmt	-ə	-s	-3
size	-with	woman	size	-3PL	-LOC	stand	-MOM	-EP	-PST	-[3SG]
Größe	-mit	Frau	Größe	-3PL	-LOC	stehen	-MOM	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.deriv.adj	n	n	-n.poss	-n.case	v	-v.deriv.v	-INS	-v.tense	-v.pn

She stood at a woman's height.

Sie stand als eine menschengroße Frau auf (in der Höhe einer Frau).

text09 045

s'ıtə́nna jetə́ utmə́sŋən

s'ıtə́nna jetə́ utmə́sŋən

s'ıt -ən -na jetə́ ut -mə́ -s -ŋən

s'ıt -ən -na jetə́ u -mə́ -s -ŋən

that -3DU -LOC weiter live -MOM -PST -3DU

das.da -3DU -LOC on leben -MOM -PST -3DU

pr -n.poss -n.case adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Then they sort of lived.

Danach lebten sie weiter vor sich hin.

text09 046

s'ıtə́ uttan kašá ı́met pö́xle tə́jəs3

s'ıtə́ uttan kašá ı́met pö́xle tə́jəs3

s'ıtə́ ut -t -an kašá ı́me -t pö́x -le tə́j -ə́ -s -3

s'ıtə́ u -t -an kašá ı́mə́ -t pö́x -le tə́j -ə́ -s -3

so live -PT.PRS -3DU during woman -3SG son -DIM give.birth -EP -PST -[3SG]

so leben -PT.PRS -3DU während Frau -3SG Sohn -DIM gebären -EP -PST -[3SG]

adv v -v.nmnz -n.poss pp n -n.poss n -n.deriv.n v -INS -v.tense -v.pn

Then once, while they were living the woman gave birth to a little boy.

Einmal während ihres Dahinlebens gebärte die Frau einen kleinen Buben.

text09 047

as'etna ontəpna wersa

as'etna			ontəpna		wersa		
as'e	-t	-na	ontəp	-na	wer	-s	-a
as'a	-t	-na	ontəp	-na	wer	-s	-a
father	-3SG	-LOC	cradle	-LOC	do	-PST	-PASS.3SG
Vater	-3SG	-LOC	Wiege	-LOC	machen	-PST	-PASS.3SG
n	-n.poss	-n.case	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

His father prepared a cradle for him.

Sein Vater richtete eine Wiege für ihn her.

text09 048

ăŋketna ontəpa uttəsə

ăŋketna			ontəpa		uttəsə		
ăŋke	-t	-na	ontəp	-a	uttə	-s	-ə
ăŋkə	-t	-na	ontəp	-a	uttə	-s	-ə
mother	-3SG	-LOC	cradle	-LAT	lay.down.to.sleep	-PST	-PASS.3SG
Mutter	-3SG	-LOC	Wiege	-LAT	schlafen.legen	-PST	-PASS.3SG
n	-n.poss	-n.case	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

His mother put him into it. (passiv)

Seine Mutter legte ihn hinein. (passiv)

text09 049

pöxät n'öxtäs, ontpät katna toxnemäs

pöxät n'öxtäs3, ontpät katna toxnemäs3

pöx -ät n'öxtä -s -3 ontp -ät katna toxnemä -s -3

pöx -t n'öxtä -s -3 ontäp -t katna toxnemä -s -3

son -3SG move -PST -[3SG] cradle -3SG apart break -PST -[3SG]

Sohn -3SG sich.bewegen -PST -[3SG] Wiege -3SG entzwei zerbrechen -PST -[3SG]

n -n.poss v -v.tense -v.pn n -n.poss adv v -v.tense -v.pn

The boy moved back and forth, his cradle broke apart.

Der Bub bewegte sich hin und her, seine Wiege zerbrach.

text09 050

ojkajät jöx täņemäs, ĩmet seņkta pĭtsäte

ojkajät jöx täņemäs3, ĩmet seņkta pĭtsäte

ojka -jät jöx täņ -em -ä -s -3 ĩme -t seņk -ta pĭt -s -äte

ojka -t jöx täņ -em -ä -s -3 ĩmә -t seņk -ta pĭt -s -te

old.man -3SG into enter -1SG.O -EP -PST -[3SG] woman -3SG beat -INF begin -PST -3SG.O

alter.Mann -3SG hinein eintreten -1SG.O -EP -PST -[3SG] Frau -3SG schlagen -INF beginnen -PST -3SG.O

n -n.poss adv v -v.pers -INS -v.tense -v.pn n -n.poss v -v.inf v -v.tense -v.pers

When the man came back, he started beating his wife.

Als der Mann zurück kam, begann er seine Frau zu schlagen.

text09 051

"m(a) ewättem täjəm pöxen ke us, s'itə xun nerijəs!

"ma ewättem täjəm pöxen ke us, s'itə xun nerijəs!

ma ewätt -em täj -əm pöx -en ke u -s -3 s'itə xun nerij -ə -s -3

ma ewät -m täj -əm pöx -n ke u -s -3 s'itə xun nerij -ə -s -3

I from -1SG give.birth -PT.PRF son -2SG if be -PST -[3SG] so when do -EP -PST -[3SG]

ich von -1SG gebären -PT.PRF Sohn -2SG wenn sein -PST -[3SG] so wann tun -EP -PST -[3SG]

pr pp -n.poss v -v.nmz n -n.poss conj v -v.tense -v.pn adv adv v -INS -v.tense -v.pn

If your son is mine, how could he do something like this!

Wenn dein Sohn von mir ist, wie kann er so etwas machen!

text09 052

ontpət katna toxneməs!"

ontpət katna toxneməs!

ontp -ət katna toxnemə -s -3

ontəp -t katna toxnemə -s -3

cradle -3SG apart break -PST -[3SG]

Wiege -3SG entzwei zerbrechen -PST -[3SG]

n -n.poss adv v -v.tense -v.pn

He broke his cradle!"

Er hat seine Wiege zerbrochen!"

text09 053

as'etna jux ontəpna wersa

as'etna jux ontəpna wersa

as'e -t -na jux ontəp -na wer -s -a

as'a -t -na jux ontəp -na wer -s -a

father -3SG -LOC wood cradle -LOC do -PST -PASS.3SG

Vater -3SG -LOC Holz Wiege -LOC machen -PST -PASS.3SG

n -n.poss -n.case n n -n.case v -v.tense -v.pn

His father made him a wooden cradle. (passive)

Sei Vater machte ihm aus Holz eine Wiege. (passiv)

text09 054

ǎŋketna ontəpa uttəsə

ǎŋketna ontəpa uttəsə

ǎŋke -t -na ontəp -a uttə -s -ə

ăŋkə	-t	-na	ontəp	-a	uttə		-s	-a
mother	-3SG	-LOC	cradle	-LAT	lay.down.to.sleep	-PST	-PASS.3SG	
Mutter	-3SG	-LOC	Wiege	-LAT	schlafen legen	-PST	-PASS.3SG	
n	-n.poss	-n.case	n	-n.case	v		-v.tense	-v.pn

His mother put him into it.

Seine Mutter legte ihn hinein.

text09 055

pöxət n'öxtəs, ontəpət katna toxneməs

pöxət	n'öxtəs,			ontəpət	katna	toxneməs		
pöx	-ət	n'öxtə	-s	-3	ontəp	-ət	katna	toxnemə -s -3
pöx	-t	n'öxtə	-s	-3	ontəp	-t	katna	toxnemə -s -3
son	-3SG	move	-PST	-[3SG]	cradle	-3SG	apart	break -PST -[3SG]
Sohn	-3SG	sich.bewegen	-PST	-[3SG]	Wiege	-3SG	entzwei	zerbrechen -PST -[3SG]
n	-n.poss	v		-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	adv v -v.tense -v.pn

The boy moved back and forth, his cradle broke apart.

Der Bub bewegte sich hin und her, seine Wiege zerbrach.

text09 056

ojkajət jöx täŋeməs, ĩmet seŋkta pĭtsəte

ojkajət jöx täŋeməs, ĩmet seŋkta pĭtsəte

ojka	-jət	jöx	täj	-emə	-s	-3	ıme	-t	seŋk	-ta	pıt	-s	-əte
ojka	-t	jöx	täj	-mə	-s	-3	ımə	-t	seŋk	-ta	pıt	-s	-te
old.man	-3SG	home	enter	-MOM	-PST	-[3SG]	woman	-3SG	beat	-INF	begin	-PST	-3SG.O
alter.Mann	-3SG	nach.Hause	eintreten	-MOM	-PST	-[3SG]	Frau	-3SG	schlagen	-INF	beginnen	-PST	-3SG.O
n	-n.poss	adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pers

When the man came back, he started beating his wife.

Als der Mann zurück kam, begann er seine Frau zu schlagen.

text09 057

„m ewättem täjəm pöxen ke, s'ıməs' xun us!"

„m ewättem täjəm pöxen ke, s'ıməs' xun us3!"

m ewätt -em täj -əm pöx -en ke s'ıməs' xun u -s -3

ma ewät -m täj -əm pöx -n ke s'ıməs' xun u -s -3

I from -1SG give.birth -PT.PRF son -2SG if such when be -PST -[3SG]

ich von -1SG gebären -PT.PRF Sohn -2SG wenn solch wann sein -PST -[3SG]

pr pp -n.poss v -v.nmnz n -n.poss conj adj adv v -v.tense -v.pn

If your son is mine, how could something like this happen?

Wenn dein Sohn von mir ist, wie konnte sowas passieren?

text09 058

as'etna jätəp ontəpna wersa

as'etna		jätəp ontəpna		wersa				
as'e	-t	-na	jätəp	ontəp	-na	wer	-s	-a
as'a	-t	-na	jätəp	ontəp	-na	wer	-s	-a
father	-3SG	-LOC	new	cradle	-LOC	do	-PST	-PASS.3SG
Vater	-3SG	-LOC	neu	Wiege	-LOC	machen	-PST	-PASS.3SG
n	-n.poss	-n.case	adj	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

His father made a new cradle for him. (passive)

Sein Vater baute ihm eine neue Wiege.

text09 059

kartə ontəp t̥ipəja ǎŋketna uttəsə

kartə ontəp t̥ipəja		ǎŋketna		uttəsə					
kartə	ontəp	t̥ipə	-ja	ǎŋke	-t	-na	uttə	-s	-ə
kartə	ontəp	t̥ipə	-a	ǎŋkə	-t	-na	uttə	-s	-a
iron	cradle	insides	-LAT	mother	-3SG	-LOC	lay.down.to.sleep	-PST	-PASS.3SG
Eisen	Wiege	Inneres	-LAT	Mutter	-3SG	-LOC	schlafen legen	-PST	-PASS.3SG
n	n	n	-n.case	n	-n.poss	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

The mother put him into the iron cradle.

In die Eisenwiege legte seine Mutter ihn auch hinein.

text09 060

pöxət n'öxtəs, ontpət katna kerijəs

pöxət	n'öxtəs3,			ontpət	katna	kerijəs3							
pöx -ət	n'öxtə	-s	-3	ontp -ət	katna	kerij -ə	-s	-3					
pöx -t	n'öxtə	-s	-3	ontəp -t	katna	kerij -ə	-s	-3					
son -3SG	move	-PST	-[3SG]	cradle -3SG	apart	fall -EP	-PST	-[3SG]					
Sohn -3SG	sich.bewegen	-PST	-[3SG]	Wiege -3SG	entzwei	fallen -EP	-PST	-[3SG]					
n	-n.poss	v		-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	

The boy moved back and forth, his cradle broke apart.

Der Bub bewegte sich hin und her, seine Wiege zerbrach.

text09 061

ojkajət jöx täņeməs, ĩmet seņkta pĭtsəte

ojkajət	jöx	täņeməs3,		ĩmet	seņkta	pĭtsəte							
ojka -jət	jöx	täņ	-emə	-s	-3	ĩme -t	seņk	-ta	pĭt	-s	-ətə		
ojka -t	jöx	täņ	-mə	-s	-3	ĩmə -t	seņk	-ta	pĭt	-s	-te		
old.man -3SG	home	enter	-MOM	-PST	-[3SG]	woman -3SG	beat	-INF	begin	-PST	-3SG.O		
alter.Mann -3SG	nach.Hause	eintreten	-MOM	-PST	-[3SG]	Frau -3SG	schlagen	-INF	beginnen	-PST	-3SG.O		
n	-n.poss	adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pers

When the man came back, he started beating his wife.

Als der Mann zurück kam, begann er seine Frau zu schlagen.

text09 062

„m ewättem täjäm pöxen ke us, s'ıtə xun nerijəs!"

„m ewättem täjäm pöxen ke us3, s'ıtə xun nerijəs3!"

m ewätt -em täj -əm pöx -en ke u -s -3 s'ıtə xun nerij -ə -s -3

ma ewät -m täj -əm pöx -n ke u -s -3 s'ıtə xun nerij -a -s -3

I from -1SG give.birth -PT.PRF son -2SG if be -PST -[3SG] so when do -EP -PST -[3SG]

ich von -1SG gebären -PT.PRF Sohn -2SG wenn sein -PST -[3SG] so wann tun -EP -PST -[3SG]

pr pp -n.poss v -v.nmnz n -n.poss conj v -v.tense -v.pn adv adv v -INS -v.tense -v.pn

If your son is mine, how could he do something like this!

Wenn dein Sohn von mir ist, wie kann er so etwas machen!

text09 063

pöxət xuxət't'ətə tōwattəja jīs

pöxət xuxət't'ətə tōwattəja jīs3

pöx -ət xuxət' -t'ə -tə tōwat -tə -ja jī -s -3

pöx -t xuxət -t'ə -tə tōwat -tə -a jī -s -3

son -3SG run -ITER -PT.PRS size -CAR -EP come -PST -[3SG]

Sohn -3SG laufen -ITER -PT.PRS Größe -CAR -EP kommen -PST -[3SG]

n -n.poss v -v.deriv.v -v.nmnz n -n.deriv.n -INS v -v.tense -v.pn

The son reached an age in which he could already walk.

Der Sohn kam in ein Alter, in dem er schon gehen konnte.

text09 064

kamən xuxət't'əta pītəs

kamən xuxət't'əta pītəs3

kamən	xuxət'	-t'ə	-ta	pīt	-ə	-s	-3
kamən	xuxət	-t'ə	-ta	pīt	-ə	-s	-3
outside	run	-ITER	-INF	begin	-EP	-PST	-[3SG]
außen	laufen	-ITER	-INF	beginnen	-EP	-PST	-[3SG]
adv	v	-v.deriv.v	-v.inf	v	-INS	-v.tense	-v.pn

He started running around outside.

Er begann draußen herumzulaufen.

text09 065

ij xätta jis, kım mänəs

ij xätta jis3, kım mänəs3

ij	xätt	-a	jī	-s	-3	kım	män	-ə	-s	-3
ij	xättl	-a	jī	-s	-3	kım	män	-ə	-s	-3
one	day	-LAT	come	-PST	-[3SG]	out	go	-EP	-PST	-[3SG]
eins	Tag	-LAT	kommen	-PST	-[3SG]	hinaus	gehen	-EP	-PST	-[3SG]
num	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

One day he went out.

Eines Tages ging er hinaus.

text09 066

kurtəŋ n'awremət s'empər kewna jönttət

kurtəŋ	n'awremət	s'empər	kewna	jönttət			
kurt -əŋ	n'awrem -ət	s'empər	kew -na	jönt -t	-ət		
kurt -əŋ	n'awrem -ət	s'empər	kew -na	jönt -t	-ət		
village -ADJ	child -PL	Semper	stone -LOC	play -PRS	-3PL		
Dorf -ADJ	Kind -PL	Semper	stein -LOC	spielen -PRS	-3PL		
n -n.deriv.adj	n -n.num	nm	n -n.case	v	-v.tense	-v.pn	

The village children are playing with the Semper-stone.

Die Kinder des Dorfes spielen mit dem Semper-Stein.

text09 067

„tapət n'öxəs pätat urt täjəm pöx!

„tapət	n'öxəs	pätat	urt	täjəm	pöx!
tapət	n'öxəs	pät -at	urt	täj -əm	pöx
tapət	n'öxəs	pät -at	urt	täj -əm	pöx
seven	sable	high -SUBS	hero	give.birth -PT.PRF	son
sieben	Zobel	hoch -SUBS	Held	gebären -PT.PRF	Sohn

num n adj -adj.deriv.n n v -v.nmnz n

"Son of the seven sable high prince!

"Sohn des sieben Zobel großen Prinzen!

text09 068

s'empər kewna jönttəw

s'empər kewna jönttəw

s'empər kew -na jönt -t -əw

s'empər kew -na jönt -t -əw

Semper stone -LOC play -PRS -1PL.S

Semper stein -LOC spielen -PRS -1PL.S

nm n -n.case v -v.tense -v.pn

We are playing with the Semper-stone.

Wir spielen mit dem Semper-Stein.

text09 069

möŋ jüwəttəw, nəŋ kätte!"

möŋ jüwəttəw, nəŋ kätte!"

möŋ jüwət -t -əw nəŋ katt -e

möŋ jüwət -t -əw nəŋ katt -e

we throw -PRS -1PL.S you hold -IMP.2SG.O
 wir werfen -PRS -1PL.S du halten -IMP.2SG.O
 pr v -v.tense -v.pn pr v -v.mood

We will throw it, catch it!"

Wir werfen ihn, fang ihn!"

text09 070

joxtatna s'empər kew jüwətsa, tūw katlsəte, jöxtə jüwətsəte

joxtatna		s'empər kew jüwətsa,		tūw katlsəte,		jöxtə jüwətsəte									
jox	-tat	-na	s'empər	kew	jüwət	-s	-a	tūw	katl	-s	-əte	jöxtə	jüwət	-s	-əte
jox	-tat	-na	s'empər	kew	jüwət	-s	-a	tūw	katl	-s	-te	jöxtə	jüwət	-s	-te
men	-3SG.PL	-LOC	Semper	stone	throw	-PST	-PASS.3SG	(s)he	hold	-PST	-3SG.O	back	throw	-PST	-3SG.O
Männer	-3SG.PL	-LOC	Semper	stein	werfen	-PST	-PASS.3SG	er/sie	halten	-PST	-3SG.O	zurück	werfen	-PST	-3SG.O
n	-n.poss	-n.case	nm	n	v	-v.tense	-v.pn	pr	v	-v.tense	-v.pers	adv	v	-v.tense	-v.pers

The group of children threw the stone away (passive), he caught it, threw it back.

Die Kindergruppe warf den Semper-Stein weg (passiv), er fing ihn, warf ihn zurück.

text09 071

woš tet mīrət ij pelkət panna tusijət

woš tet mīrət		ij pelkət		panna tusijət							
woš	tet	mīr	-ət	ij	pelk	-ət	panna	tu	-s	-ij	-ət

woš	tet	mīr	-t	ij	pelək	-t	pānna	tu	-sə	-aj	-ət
town	full	people	-3SG	one	half	-3SG	with	bring	-MOM	-PASS	-3PL
Stadt	voll	Menschen	-3SG	eins	Hälfte	-3SG	mit	bring	-MOM	-PASS	-3PL
n	adj	n	-n.poss	num	n	-n.poss	pp	v	-v.deriv.v	-v.voice	-v.pn

Half the people in the town were taken.

Die Hälfte der Menschen der Stadt wurden mitgenommen.

text09 072

s'itlna jöx täņeməs, it ötəs

s'itlna	jöx	täņeməs3,	it	ötəs3						
s'itlna	jöx	täņ	-emə	-s	-3	it	öt	-ə	-s	-3
s'itlna	jöx	täņ	-mə	-s	-3	it	öt	-ə	-s	-3
then	home	enter	-MOM	-PST	-[3SG]	down	lie.down	-EP	-PST	-[3SG]
darauf	nach.Hause	eintreten	-MOM	-PST	-[3SG]	hinunter	hinlegen	-EP	-PST	-[3SG]
adv	adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

Then he went home and lay down.

Dann ging er nachhause und legte sich hin.

text09 073

atəņa nōx kītəs, kīm etəs

atəņa	nōx	kītəs3,	kīm	etəs3
-------	-----	---------	-----	-------

atəŋ	-a	nöx	kīt	-ə	-s	-3	kīm	et	-ə	-s	-3
atəŋ	-a	nöx	kīt	-ə	-s	-3	kīm	et	-ə	-s	-3
morning	-LAT	up	get.up	-EP	-PST	-[3SG]	out	exit	-EP	-PST	-[3SG]
Morgen	-LAT	nach.oben	aufstehen	-EP	-PST	-[3SG]	hinaus	hinausgehen	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.case	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

In the morning he got up, went outside.

In der Früh stand er auf, ging hinaus.

text09 074

joxtat s'empər kewna jönttət

joxtat	s'empər	kewna	jönttət
jox	-tat	s'empər	kew -na jönt -t -ət
jox	-tat	s'empər	kew -na jönt -t -ət
men	-3SG.PL	Semper	stone -LOC play -PRS -3PL
Männer	-3SG.PL	Semper	stein -LOC spielen -PRS -3PL
n	-n.poss	nm	n -n.case v -v.tense -v.pn

His people are playing with the Semper-stone.

Seine Menschen spielen mit dem Semper-Stein

text09 075

„tapət n'öxəs pätat urt aj pöx!

„tapət n'õxəs pätat urt aj põx!

tapət n'õxəs pät -at urt aj põx

tapət n'õxəs pät -at urt aj põx

seven sable high -SUBS hero young son

sieben Zobel hoch -SUBS Held jung Sohn

num n adj -adj.deriv.n n adv n

"Son of the seven sable high prince!

"Sohn des sieben Zobel großen Prinzen!

text09 076

s'empər kewna jönttəw

s'empər kewna jönttəw

s'empər kew -na jönt -t -əw

s'empər kew -na jönt -t -əw

Semper stone -LOC play -PRS -1PL.S

Semper stein -LOC spielen -PRS -1PL.S

nm n -n.case v -v.tense -v.pn

We are playing with the Semper-stone.

Wir spielen mit dem Semper-Stein.

text09 077

mõŋ jüwəttew, nəŋ katte!"

mõŋ jüwəttew, nəŋ katte!"

mõŋ jüwət -t -ew nəŋ katt -e

mõŋ jüwət -t -ew nəŋ katt -e

we throw -PRS -1Pl you hold -IMP.2SG.O

wir werfen -PRS -1Pl du halten -IMP.2SG.O

pr v -v.tense -v.pn pr v -v.mood

We will throw it, catch it!"

Wir werfen ihn, fang ihn!"

text09 078

joxtatna jüwətsa, tūw katlsəte, jöxtə jüwətsəte

joxtatna jüwətsa, tūw katlsəte, jöxtə jüwətsəte

jox -tat -na jüwət -s -a tūw katl -s -əte jöxtə jüwət -s -əte

jox -tat -na jüwət -s -a tūw katl -s -te jöxtə jüwət -s -te

men -3SG.PL -LOC throw -PST -PASS.3SG (s)he hold -PST -3SG.O back throw -PST -3SG.O

Männer -3SG.PL -LOC werfen -PST -PASS.3SG er/sie halten -PST -3SG.O zurück werfen -PST -3SG.O

n -n.poss -n.case v -v.tense -v.pn pr v -v.tense -v.pers adv v -v.tense -v.pers

The group of children threw the stone away (passive), he caught it (and) threw it back.

Die Kindergruppe warf den Semper-Stein weg (passiv), er fing ihn (und) warf ihn zurück.

text09 079

woš tet mīrət ij pelkət pānna tusijət

woš tet mīrət ij pelkət pānna tusijət

woš tet mīr -ət ij pelk -ət pānna tu -s -ij -ət

woš tet mīr -t ij pelək -t pānna tu -sə -aj -ət

town full people -3SG one half -3SG with bring -MOM -PASS -3PL

Stadt voll Menschen -3SG eins Hälfte -3SG mit bring -MOM -PASS -3PL

n adj n -n.poss num n -n.poss pp v -v.deriv.v -v.voice -v.pn

Half the people in the town were taken.

Die Hälfte der Menschen der Stadt wurden mitgenommen.

text09 080

s'itlna jöx täņəs, it ötəs

s'itlna jöx täņəs3, it ötəs3

s'itlna jöx täņ -ə -s -3 it öt -ə -s -3

s'itlna jöx täņ -ə -s -3 it öt -ə -s -3

then home enter -EP -PST -[3SG] down lie.down -EP -PST -[3SG]

darauf nach.Hause eintreten -EP -PST -[3SG] hinunter hinlegen -EP -PST -[3SG]

adv adv v -INS -v.tense -v.pn adv v -INS -v.tense -v.pn

Then he went home and lay down.

Dann ging er nachhause und legte sich hin.

text09 081

atəŋa nōx kītəs, kīm etəs

atəŋa	nōx	kītəs,	kīm	etəs							
atəŋ	-a	nōx	kīt	-ə	-s -3	kīm	et	-ə	-s -3		
atəŋ	-a	nōx	kīt	-ə	-s -3	kīm	et	-ə	-s -3		
morning	-LAT	up	get.up	-EP	-PST	-[3SG]	out	exit	-EP	-PST	-[3SG]
Morgen	-LAT	nach.oben	aufstehen	-EP	-PST	-[3SG]	hinaus	hinausgehen	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.case	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

In the morning he got up, went outside.

In der Friih stand er auf, ging hinaus.

text09 082

joxtat pa äkəmtsət s'empər kewna jöntta

joxtat	pa	äkəmtsət	s'empər	kewna	jöntta					
jox	-tat	pa	äkəmt	-s	-ət	s'empər	kew	-na	jönt	-ta
jox	-tat	pa	äkəmt	-s	-ət	s'empər	kew	-na	jönt	-ta
men	-3SG.PL	and	gather	-PST	-3PL	Semper	stone	-LOC	play	-INF
Männer	-3SG.PL	und	sich.versammeln	-PST	-3PL	Semper	stein	-LOC	spielen	-INF
n	-n.poss	conj	v	-v.tense	-v.pn	nm	n	-n.case	v	-v.inf

His people were already gathering to play with the Semper-stone.

Seine Menschen versammelten sich schon, um mit dem Semper-Stein zu spielen.

text09 083

„tapət n'õxəs pätat urt aj põx!

„tapət n'õxəs pätat urt aj põx!

tapət n'õxəs pät -at urt aj põx

tapət n'õxəs pät -at urt aj põx

seven sable high -SUBS hero young son

sieben Zobel hoch -SUBS Held jung Sohn

num n adj -adj.deriv.n n adv n

"Son of the seven sable high prince!

Sohn des sieben Zobel großen Prinzen!

text09 084

s'empər kewna jönttəw

s'empər kewna jönttəw

s'empər kew -na jönt -t -əw

s'empər kew -na jönt -t -əw

Semper stone -LOC play -PRS -1PL.S

Semper stein -LOC spielen -PRS -1PL.S

nm n -n.case v -v.tense -v.pn

We are playing with the Semper-stone.

Wir spielen mit dem Semper-Stein.

text09 085

möŋ jüwätteŋ, näŋ kätte!"

möŋ jüwätteŋ, näŋ kätte!"

möŋ jüwät -t -ew näŋ katt -e

möŋ jüwät -t -ew näŋ katt -e

we throw -PRS -1Pl you hold -IMP.2SG.O

wir werfen -PRS -1Pl du halten -IMP.2SG.O

pr v -v.tense -v.pn pr v -v.mood

We will throw it, catch it!"

Wir werfen ihn, fang ihn!"

text09 086

s'empər kew jüwətsa, tŭw katlsəte

s'empər kew jüwətsa, tŭw katlsəte

s'empər kew jüwät -s -a tŭw katl -s -əte

s'empər kew jüwät -s -a tŭw katl -s -te

Semper stone throw -PST -PASS.3SG (s)he hold -PST -3SG.O
 Semper stein werfen -PST -PASS.3SG er/sie halten -PST -3SG.O
 nm n v -v.tense -v.pn pr v -v.tense -v.pers

They threw the Semper-stone, he caught it.

Sie warfen den Semper-Stein, er fing ihn auf.

text09 087

jõx täŋəs, ít ötəs

jõx	täŋəs3,				ít	ötəs3			
jõx	täŋ	-ə	-s	-3	ít	öt	-ə	-s	-3
jõx	täŋ	-ə	-s	-3	ít	öt	-ə	-s	-3
home	enter	-EP	-PST	-[3SG]	down	lie.down	-EP	-PST	-[3SG]
nach.Hause	eintreten	-EP	-PST	-[3SG]	hinunter	hinlegen	-EP	-PST	-[3SG]
adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

He went home, lay down

Er ging heim, legte sich hin.

text09 088

atəŋa nõx kītəs

atəŋa	nõx	kītəs3			
atəŋ	-a	nõx	kīt	-ə	-s -3

atəŋ	-a	nõx	kīt	-a	-s	-3
morning	-LAT	up	get.up	-EP	-PST	-[3SG]
Morgen	-LAT	nach.oben	aufstehen	-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.case	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

In the morning he got up.

In der Früh stand er auf.

text09 089

as'et jöx täŋeməs, äŋket seŋkta pĩtsa

as'et	jöx	täŋeməs3,	äŋket	seŋkta	pĩtsa								
as'e	-t	jöx	täŋ	-emə	-s	-3	äŋke	-t	seŋk	-ta	pĩt	-s	-a
as'a	-t	jöx	täŋ	-mə	-s	-3	äŋkə	-t	seŋk	-ta	pĩt	-s	-a
father	-3SG	into	enter	-MOM	-PST	-[3SG]	mother	-3SG	beat	-INF	begin	-PST	-PASS.3SG
Vater	-3SG	hinein	eintreten	-MOM	-PST	-[3SG]	Mutter	-3SG	schlagen	-INF	beginnen	-PST	-PASS.3SG
n	-n.poss	adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pn

His father came, he started beating his mother.

Sein Vater kam, er begann seine Mutter zu schlagen.

text09 090

„m ewättem täjəm pöxen ke us, s'itə xun nerijət!

„m ewättem täjəm pöxen ke us3, s'itə xun nerijət3!

m	ewətt	-em	täj	-əm	pöx	-en	ke	u	-s	-3	s'itə	xun	nerij	-ə	-t	-3
ma	ewət	-m	täj	-əm	pöx	-n	ke	u	-s	-3	s'itə	xun	nerij	-ə	-t	-3
I	from	-1SG	give.birth	-PT.PRF	son	-2SG	if	be	-PST	-[3SG]	so	when	do	-EP	-PRS	-[3SG]
ich	von	-1SG	gebären	-PT.PRF	Sohn	-2SG	wenn	sein	-PST	-[3SG]	so	wann	tun	-EP	-PRS	-[3SG]
pr	pp	-n.poss	v	-v.nmnz	n	-n.poss	conj	v	-v.tense	-v.pn	adv	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

"If your son is mine, how can he do something like this!

"Wenn dein Sohn von mir ist, wie kann er so tun!"

text09 091

kurt tet joxtam ĩsat wetsajət."

kurt tet joxtam ĩsat wetsajət."

kurt	tet	jox	-tam	ĩsat	wet	-s	-aj	-ət
kurt	tet	jox	-tam	ĩsat	wet	-s	-aj	-ət
village	full	men	-1SG.PL	completely	kill	-PST	-PASS	-3PL
Dorf	voll	Männer	-1SG.PL	ganz	töten	-PST	-PASS	-3PL
n	adj	n	-n.poss	adv	v	-v.tense	-v.voice	-v.pn

All the people in my village were killed." (passive)

Alle Menschen meines Dorfes wurden getötet." (passiv)

text09 092

ĩmet seŋkta pĩtsəte

ĩmet		seŋkta		pĩtsəte		
ĩme	-t	seŋk	-ta	pĩt	-s	-əte
ĩmə	-t	seŋk	-ta	pĩt	-s	-te
woman	-3SG	beat	-INF	begin	-PST	-3SG.O
Frau	-3SG	schlagen	-INF	beginnen	-PST	-3SG.O
n	-n.poss	v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pers

He started beating his wife.

Er begann seine Frau zu schlagen.

text09 093

pöxət peta löpət:

pöxət		peta löpət3:		
pöx	-ət	peta löp	-ət	-3
pöx	-t	peta löp	-ət	-3
son	-3SG	to	say	-3SG
Sohn	-3SG	zu	sagen	-3SG
n	-n.poss	pp	v	-n.poss -v.pn

He said to his son:

Er sagt zu seinem Sohn:

text09 094

„ma tapət pöx täjtəm

„ma tapət pöx täjtəm

ma tapət pöx täj -t -əm

ma tapət pöx täj -t -əm

I seven son have -PRS -1SG.S

ich sieben Sohn haben -PRS -1SG.S

pr num n v -v.tense -v.pn

"I have seven sons.

"Ich habe sieben Söhne.

text09 095

pöxtam pänna pa xon peləka tñesta mänatən!"

pöxtam pänna pa xon peləka tñesta mänatən!"

pöx -tam pänna pa xon pelək -a tñ -es -ta män -a -t -ən

pöx -tam pänna pa xon pelək -a tñ -es -ta män -a -t -ən

son -1SG.PL with and czar half -EP price -VER -INF go -VER -PRS -2SG

Sohn -1SG.PL mit und Zar Hälfte -EP Preis -VER -INF gehen -VER -PRS -2SG

n -n.poss pp conj n n -INS n -n.deriv.v -v.inf v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

With my sons go to a different ruler's lands to do trade!"

Mit meinen Söhnen geht in das Gebiet eines anderen Herrschers um Handel zu betreiben!"

text09 096

unə xopa tetijtsət

unə xopa tetijtsət

unə xop -a tet -ijt -s -ət

unə xop -a tet -ijt -s -ət

big boat -LAT sit.into -ITER -PST -3PL

gross Boot -LAT sich.setzen.in -ITER -PST -3PL

adj n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

They sat down in a big boat.

Sie setzten sich in ein großes Boot.

text09 097

jǰy-pöxtat šäš-tupa tetsət

jǰypöxtat šäš tupa tetsət

jǰypöx -tat šäš tup -a tet -s -ət

jǰypöx -tat šäš tup -a tet -s -ət

brother -3SG.PL back rudder -LAT sit.into -PST -3PL

Bruder -3SG.PL Rücken Ruder -LAT sich.setzen.in -PST -3PL

n -n.poss n n -n.case v -v.tense -v.pn

His brothers sat at the hind rudder.

Seine Brüder setzten sich zu den hinteren Rudern.

text09 098

xūw mǔj wan mǎnsət, pa xon peləka jöxətsət

xūw mǔj wan mǎnsət, pa xon peləka jöxətsət

xūw mǔj wan mǎn -s -ət pa xon pelək -a jöxət -s -ət

xūw mǔj wan mǎn -s -ət pa xon pelək -a jöxət -s -ət

long or short go -PST -3PL and czar half -LAT come -PST -3PL

lange oder kurz gehen -PST -3PL und Zar Hälfte -LAT kommen -PST -3PL

adj conj adj v -v.tense -v.pn conj n n -n.case v -v.tense -v.pn

They went for a long or short time, they came to another area.

Sie gingen lang oder kurz, sie kamen in ein anderes Gebiet.

text09 099

woš kattəŋa katlsət; jǐy-pöxtat wüt mǎnsət, tǔw namən xis'əs

woš kattəŋa katlsət; jǐypöxtat wüt mǎnsət, tǔw namən

woš kattəŋ -a katl -s -ət jǐypöx -tat wüt mǎn -s -ət tǔw namən

woš kattəŋ -a katl -s -ət jǐypöx -tat wüt mǎn -s -ət tǔw namən

town Landungsplatz -LAT hold -PST -3PL brother -3SG.PL onto.land go -PST -3PL (s)he on.the.shore

Stadt berth -LAT halten -PST -3PL Bruder -3SG.PL ans.Land gehen -PST -3PL er/sie am.Ufer

n n -n.case v -v.tense -v.pn n -n.poss adv v -v.tense -v.pn pr adv

xĩs'əs3

xĩs' -ə -s -3

xĩs' -a -s -3

stay -EP -PST -[3SG]

bleiben -EP -PST -[3SG]

v -INS -v.tense -v.pn

They held in a town's harbour, his brothers went away, he stayed at the shore.

Sie hielten im Hafen der Stadt, seine Brüder gingen weg, er blieb am Ufer.

text09 100

jetna jĩs, pan uxtəja utpət jĩrəs, یت ۆtəs

jetna	jĩs3,		pan	uxtəja		utpət		jĩrəs3,		یت		ۆtəs3					
jetna	jĩ	-s	-3	pan	uxtə	-ja	utp	-ət	jĩr	-ə	-s	-3	یت	ۆt	-ə	-s	-3
jetən	jĩ	-s	-3	pan	uxtə	-a	utəp	-t	jĩr	-ə	-s	-3	یت	ۆt	-ə	-s	-3
in.the.evening	come	-PST	-[3SG]	shore	surface	-LAT	mosquito.net	-3SG	tie	-EP	-PST	-[3SG]	down	lie.down	-EP	-PST	-[3SG]
am.Abend	kommen	-PST	-[3SG]	Ufer	Oberfläche	-LAT	Mückenzelt	-3SG	binden	-EP	-PST	-[3SG]	hinunter	hinlegen	-EP	-PST	-[3SG]
adv	v	-v.tense	-v.pn	n	n	-n.case	n	-n.poss	n	-INS	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

Evening came, he hung up his mosquito net at the shore, he lay down to sleep.

Es wurde Abend, am Ufer hängte er sein Mückennetz auf, er legte sich schlafen.

text09 101

s'ıtə öttat kaša kät xu jıtat s'as'ət

s'ıtə	öttat			kaša	kät	xu	jıtat			s'as'ət3		
s'ıtə	öt	-t	-at	kaša	kät	xu	jı	-t	-at	s'as'	-ət	-3
s'ıtə	öt	-tə	-t	kaša	kät	xu	jı	-tə	-t	s'as'	-t	-3
so	lie.down	-PT.PRS	-3SG	during	two	man	come	-PT.PRS	-3SG	be.audible	-PRS	-[3SG]
so	hinlegen	-PT.PRS	-3SG	während	zwei	Mann	kommen	-PT.PRS	-3SG	hörbar.sein	-PRS	-[3SG]
adv	v	-v.nmnz	-n.poss	pp	num	n	v	-v.nmnz	-n.poss	v	-v.tense	-v.pn

While he was lying like this, one could hear two men coming.

Während er so lag, war das Kommen zweier Männer zu hören.

text09 102

ıj xujət löpət: „ma katltem!“, ıj xujət löpət: „ma katltem!“

ıj	xujət			löpət3:			„ma katltem!“		ıj	xujət			löpət3:		„ma	
ıj	xu	-jət	löp	-ət	-3	ma	katl	-t	-em	ıj	xu	-jət	löp	-ət	-3	ma
ıj	xu	-t	löp	-t	-3	ma	katl	-t	-em	ıj	xu	-t	löp	-t	-3	ma
one	man	-3SG	say	-PRS	-[3SG]	I	hold	-PRS	-1SG.O	one	man	-3SG	say	-PRS	-[3SG]	I
eins	Mann	-3SG	sagen	-PRS	-[3SG]	ich	halten	-PRS	-1SG.O	eins	Mann	-3SG	sagen	-PRS	-[3SG]	ich
num	n	-n.poss	v	-v.tense	-v.pn	pr	v	-v.tense	-v.pers	num	n	-n.poss	v	-v.tense	-v.pn	pr

katltem!"

katl -t -em

katl -t -em
 hold -PRS -1SG.O
 halten -PRS -1SG.O
 v -v.tense -v.pers

The one man says: "I will catch him!", the other man says: "I will catch him!"

Der eine Mann sagt: "Ich fange in!", der andere Mann sagt: "Ich fange ihn!"

text09 103

s'ı̄y jöxətsaŋən, utəp uxtəja kerəptəsŋən

s'ı̄y jöxətsaŋən, utəp uxtəja
 s'ı̄y jöxət -s -aŋən utəp uxtə -ja
 s'ı̄y jöxət -s -ŋən utəp uxtə -a
 to.there come -PST -3DU mosquito.net surface -LAT
 dorthin kommen -PST -3DU Mückenzelt Oberfläche -LAT
 pr v -v.tense -v.pn n n -n.case

kerəptəsŋən

ker -əptə -s -ŋən
 kerij -əptə -s -ŋən
 fall -CAUS -PST -3DU
 fallen -CAUS -PST -3DU
 v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

They arrived there, they threw themselves at the mosquito net.

Sie kamen dort an, sie warfen sich auf das Mückennetz.

text09 104

tűw utəp ewət kīm tūkəs, jįŋka märtəs

tűw	utəp	ewət	kīm	tūkəs3,			jįŋka		märtəs3				
tűw	utəp	ewət	kīm	tūk	-ə	-s	-3	jįŋk	-a	märt	-ə	-s	-3
tűw	utəp	ewət	kīm	tūk	-ə	-s	-3	jįŋk	-a	märt	-ə	-s	-3
(s)he	mosquito.net	from	out	slip	-EP	-PST	-[3SG]	water	-LAT	dive	-EP	-PST	-[3SG]
er/sie	Mückenzelt	von	hinaus	schlüpfen	-EP	-PST	-[3SG]	Wasser	-LAT	tauchen	-EP	-PST	-[3SG]
pr	n	pp	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn

He jumped out of his tent, he dived into the water.

Er sprang aus dem Zelt heraus, er tauchte ins Wasser.

text09 105

nۆx etməs, tۆxtəŋ tūrna xįyeməs, s'įtlna pa märtəs

nۆx	etməs3,				tۆxtəŋ		tūrna		xįyeməs3,			s'įtlna	
nۆx	et	-mə	-s	-3	tۆxt	-əŋ	tūr	-na	xįy	-emə	-s	-3	s'įtlna
nۆx	et	-mə	-s	-3	tۆxət	-əŋ	tūr	-na	xįyij	-mə	-s	-3	s'įtlna
up	exit	-MOM	-PST	-[3SG]	wing	-ADJ	voice	-LOC	scream	-MOM	-PST	-[3SG]	then
nach.oben	hinausgehen	-MOM	-PST	-[3SG]	Flügel	-ADJ	Stimme	-LOC	schreien	-MOM	-PST	-[3SG]	darauf

adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pn n -n.deriv.adj n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn adv

pa märtəs3

pa märt -ə -s -3

pa mārət -ə -s -3

and dive -EP -PST -[3SG]

und tauchen -EP -PST -[3SG]

conj v -INS -v.tense -v.pn

(When) he surfaced again, he whistled like a duck, then he dived down (again).

(Als) er wieder auftauchte, pfiff er mit der Stimme einer Ente, dann tauchte er (erneut) unter.

text09 106

nõx etməs, tǔw woš kattəŋəta jöxtəs

nõx etməs3, tǔw woš kattəŋəta jöxtəs3

nõx et -mə -s -3 tǔw woš kattəŋ -ət -a jöxt -ə -s -3

nõx et -mə -s -3 tǔw woš kattəŋ -t -a jöxət -ə -s -3

up exit -MOM -PST -[3SG] (s)he town Landungsplatz -3SG -LAT come -EP -PST -[3SG]

nach.oben hinausgehen -MOM -PST -[3SG] er/sie Stadt berth -3SG -LAT kommen -EP -PST -[3SG]

adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pn pr n n -n.poss -n.case v -INS -v.tense -v.pn

(When) he resurfaced, he arrived at his city's harbour.

(Als) er wieder auftauchte, kam er beim Hafen seiner Stadt an.

text09 107

wüt kītəs, xotlla mǎnəs, jöx täṅəs

wüt	kītəs3,				xotlla			mǎnəs3,			jöx	täṅəs3				
wüt	kīt	-ə	-s	-3	xot	-ll	-a	mǎn	-ə	-s	-3	jöx	täṅ	-ə	-s	-3
wüt	kīt	-ə	-s	-3	xot	-t	-a	mǎn	-ə	-s	-3	jöx	täṅ	-ə	-s	-3
onto.land	get.up	-EP	-PST	-[3SG]	house	-3SG	-LAT	go	-EP	-PST	-[3SG]	into	enter	-EP	-PST	-[3SG]
ans.Land	aufstehen	-EP	-PST	-[3SG]	Haus	-3SG	-LAT	gehen	-EP	-PST	-[3SG]	hinein	eintreten	-EP	-PST	-[3SG]
adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn

He went out to the shore, he went to his house, he entered it.

Er ging ans Ufer hinaus, er ging zu seinem Haus, er trat ein.

text09 108

ǎṅket as'et pǎnna wūs'a werəs

ǎṅket	as'et				pǎnna	wūs'a	werəs3			
ǎṅke	-t	as'e	-t		pǎnna	wūs'a	wer	-ə	-s	-3
ǎṅkə	-t	as'a	-t		pǎnna	wūs'a	wer	-ə	-s	-3
mother	-3SG	father	-3SG	with	greeting	do		-EP	-PST	-[3SG]
Mutter	-3SG	Vater	-3SG	mit	Gruß	machen		-EP	-PST	-[3SG]
n	-n.poss	n	-n.poss	pp	n	v		-INS	-v.tense	-v.pn

His mother and his father and he greeted one another.

Mit seiner Mutter und mit seinem Vater grüßten sie einander.

text09 109

„jĭy-pöxtam pa xon peləkna mojtəta xĭs'sət."

„jĭy pöxtam pa xon peləkna mojtəta xĭs'sət."

jĭy pöx -tam pa xon pelək -na mojtə -ta xĭs' -s -ət

jĭy pöx -tam pa xon pelək -na mojtə -ta xĭs' -s -ət

father son -1SG.PL and czar half -LOC visit -INF stay -PST -3PL

Vater Sohn -1SG.PL und Zar Hälfte -LOC besuchen -INF bleiben -PST -3PL

n n -n.poss conj n n -n.case v -v.inf v -v.tense -v.pn

"My brothers stayed in a different area to be guests."

"Meine Brüder blieben in einem anderen Gebiet um Gast zu sein."

text09 110

as'et löpət: „ĭxa mäntamən pa xon peləka tas' tĭnijta!"

as'et löpət3: „ĭxa mäntamən pa xon peləka tas' tĭnijta!"

as'e -t löp -ət -3 ĭxa män -t -amən pa xon pelək -a tas' tĭn -ij -ta

as'a -t löp -t -3 ĭxa män -t -mən pa xon pelək -a tas' tĭn -ij -ta

father -3SG say -PRS -[3SG] together go -PRS -2DU and czar half -LAT goods price -VER -INF

Vater -3SG sagen -PRS -[3SG] zusammen gehen -PRS -2DU und Zar Hälfte -LAT Waren Preis -VER -INF

n -n.poss v -v.tense -v.pn adv v -v.tense -v.pn conj n n -n.case n n -n.deriv.v -v.inf

His father says: "Let's go to a different ruler's area in order to do trade!"

Sein Vater sagt: "Gehen wir in das Gebiet eines anderen Herrschers um gemeinsam um Handel zu treiben!"

text09 111

unə xopa tetijtsaŋən ij jetə mänta p̄itsaŋən

unə	xopa						ij	jetə	mänta	p̄itsaŋən			
unə	xop	-a	tet	-ijt	-s	-aŋən	ij	jetə	män	-ta	p̄it	-s	-aŋən
unə	xop	-a	tet	-ijt	-s	-ŋən	ij	jetə	män	-ta	p̄it	-s	-ŋən
big	boat	-LAT	sit.into	-ITER	-PST	-3DU	one	weiter	go	-INF	begin	-PST	-3DU
gross	Boot	-LAT	sich.setzen.in	-ITER	-PST	-3DU	eins	on	gehen	-INF	beginnen	-PST	-3DU
adj	n	-n.case	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	num	adv	v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pn

They got into a big boat, they drove off.

Sie setzten sich in ein großes Boot, sie fuhren los.

text09 112

xūw m̄j wan mänsaŋən, pa xon peləka jöxətsaŋən

xūw	m̄j	wan	män	-s	-aŋən	pa	xon	pelək	-a	jöxət	-s	-aŋən
xūw	m̄j	wan	män	-s	-ŋən	pa	xon	pelək	-a	jöxət	-s	-ŋən
long	or	short	go	-PST	-3DU	and	czar	half	-LAT	come	-PST	-3DU
lange	oder	kurz	gehen	-PST	-3DU	und	Zar	Hälfte	-LAT	kommen	-PST	-3DU

adj conj adj v -v.tense -v.pn conj n n -n.case v -v.tense -v.pn

They went for a long or short time, they arrived in a different area.

Sie gingen lang oder kurz, sie kamen in ein anderes Gebiet.

text09 113

as'et lōpət: „wūt mǎntamən!"

as'et	lōpət3:	„wūt	mǎntamən!"				
as'e	-t	lōp	-ət	-3	wūt	mǎn	-t -amən
as'a	-t	lōp	-t	-3	wūt	mǎn	-t -mən
father	-3SG	say	-3SG	-[3SG]	onto.land	go	-PRS -2DU
Vater	-3SG	sagen	-3SG	-[3SG]	ans.Land	gehen	-PRS -2DU
n	-n.poss	v	-n.poss	-v.pn	adv	v	-v.tense -v.pn

His father said: "We will get out!"

Sein Vater sagte: "Wir steigen aus!"

text09 114

wūt jōxətsaŋən, tas'əŋ jox xota tāŋsaŋən

wūt	jōxətsaŋən,	tas'əŋ	jox	xota	tāŋsaŋən		
wūt	jōxət	-s	-aŋən	tas'	-əŋ	jox	xot -a tāŋ -s -aŋən
wūt	jōxət	-s	-ŋən	tas'	-əŋ	jox	xot -a tāŋ -s -ŋən

onto.land	come	-PST	-3DU	goods	-ADJ	men	house	-LAT	enter	-PST	-3DU
ans.Land	kommen	-PST	-3DU	Waren	-ADJ	Männer	Haus	-LAT	eintreten	-PST	-3DU
adv	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.deriv.adj	n	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

They got out, they entered the trader's house.

Sie stiegen aus, sie gingen in das Haus des Händlers.

text09 115

teta jas'ta pïtsät

teta jas'ta pïtsät

te -ta jas' -ta pït -s -ät

te -ta jan's' -ta pït -s -ät

eat -INF drink -INF begin -PST -3PL

essen -INF trinken -INF beginnen -PST -3PL

v -v.inf v -v.inf v -v.tense -v.pn

They started eating and drinking.

Sie begannen zu essen und zu trinken.

text09 116

xūw mǔj wan tesät, xotəŋ joxtat löptät: „pöxen ĩməna omsättətew, janas xota tutew."

xūw mǔj wan tesät, xotəŋ joxtat löptät: „pöxen ĩməna

xūw mǔj wan te -s -ät xot -əŋ jox -tat löp -t -ät pöx -en ĩmə -na

xūw	mūj	wan	te	-s	-ət	xot	-əŋ	jox	-tat	löp	-t	-ət	pöx	-n	īmə	-na
long	or	short	eat	-PST	-3PL	house	-ADJ	men	-3SG.PL	say	-PRS	-3PL	son	-2SG	woman	-LOC
lange	oder	kurz	essen	-PST	-3PL	Haus	-ADJ	Männer	-3SG.PL	sagen	-PRS	-3PL	Sohn	-2SG	Frau	-LOC
adj	conj	adj	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.deriv.adj	n	-n.poss	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	n	-n.case

omsättätew, janas xota tutew."

oms -ättə -t -ew janas xot -a tu -t -ew

oməs -ättə -t -ew janas xot -a tu -t -ew

sit -CAUS -PRS -1Pl other house -LAT bring -PRS -1Pl

sitzen -CAUS -PRS -1Pl anderer Haus -LAT bring -PRS -1Pl

v -v.deriv.v -v.tense -v.pn adj n -n.case v -v.tense -v.pn

They ate for a long or short time, the house's people say: "We will give your son a wife, we will bring him to another house."

Sie aßen lange oder kurz, die Menschen des Hauses sagen: "Wir geben deinem Sohn eine Frau, wir bringen ihn in ein anderes Haus."

text09 117

s'ı jasŋət tup söxnəs, janas xota tusə

s'ı jasŋət tup söxnəs3, janas xota tusə

s'ı jasŋət -ət tup söxn -ə -s -3 janas xot -a tu -s -ə

s'ı jasŋət -t tup söxən -ə -s -3 janas xot -a tu -s -ə

this word -3SG just quit -EP -PST -[3SG] other house -LAT bring -PST -PASS.3SG

dieser Wort -3SG nur aufhören -EP -PST -[3SG] anderer Haus -LAT bring -PST -PASS.3SG

pr n -n.poss adv v -INS -v.tense -v.pn adj n -n.cas v -v.tense -v.pn

This word of his was just said, he had him brought to another house. (passive)

Dieses seine Wort wurde gerade erst gesagt, er ließ ihn in ein anderes Haus bringen. (passiv)

text09 118

jöx täņəs, utəp sajəņ nörə tot'l', rat tĭpəna tapət pätep soran tot'l', n'öxəna tetit'e mötman

jöx	täņəs,				utəp	sajəņ		nörə	tot'l',		rat	tĭpəna			
jöx	täņ	-ə	-s	-3	utəp	saj	-əņ	nörə	tot'	-l'	-3	rat	tĭpə	-na	
jöx	täņ	-ə	-s	-3	utəp	saj	-əņ	nörə	tot'	-t	-3	rat	tĭpə	-na	
into	enter	-EP	-PST	-[3SG]	mosquito.net	screen	-ADJ	pallet	stand	-PRS	-[3SG]	hearth	insides	-LOC	
hinein	eintreten	-EP	-PST	-[3SG]	Mückenzelt	Schirm	-ADJ	Pritsche	stehen	-PRS	-[3SG]	Herd	Inneres	-LOC	
adv	v				-INS	-v.tense	-v.pn	n				n	n	-n.case	
tapət	pätep				soran	tot'l',		n'öxəna	tetit'e		mötman				
tapət	päte	-p			soran	tot'	-l'	-3	n'öxə	-na	tet	-it'e	möt	-man	
tapət	pätə	-p			soran	tot'	-t	-3	n'öxə	-na	tet	-it'e	möt	-man	
seven	floor	-POSS			large.cauldron	stand	-PRS	-[3SG]	meat	-LOC	full	-DIM	fill.with.meat	-GER	
sieben	Boden	-POSS			großer.Kessel	stehen	-PRS	-[3SG]	Fleisch	-LOC	voll	-DIM	mit.Fleisch.füllen	-GER	
num	n				-n.deriv.adj	n		v	-v.tense	-v.pn	n	-n.case	adj	-n.deriv.v	-v.adv

He entered, there was a berth made of a mosquito net there, there was a large cauldron on a hearth, completely filled with meat.

Er trat ein, dort war ein Liegestätte aus Mückenzelt, auf einer Feuerstelle war ein großer Kessel, ganz voll mit Fleisch.

text09 119

tüw ät't'əta pītsəte

tüw ät't'əta

pītsəte

tüw ät' -t'ə -ta pīt -s -əte

tüw ät -t'ə -ta pīt -s -te

(s)he light -ITER -INF begin -PST -3SG.O

er/sie zünden -ITER -INF beginnen -PST -3SG.O

pr v -v.deriv.v -v.inf v -v.tense -v.pers

He started heating

Er begann einzuheizen.

text09 120

s'itə ät't'ətat kaša xot xun owa s'is'kəle tatəmtəs

s'itə ät't'ətat

kaša

xot

xun

owa

s'is'kəle

tatəmtəs3

s'itə ät' -t'ə -t -at kaša xot xun ow -a s'is'kə -le tat -əmt -ə -s -3

s'itə ät -t'ə -t -t kaša xot xun ow -a s'is'kə -le tat -əmt -ə -s -3

so light -ITER -PT.PRS -3SG during house smoke.hole opening -LAT little.bird -DIM sit.down -MOM -EP -PST -[3SG]

so zünden -ITER -PT.PRS -3SG während Haus Rauchloch Öffnung -LAT kleiner.Vogel -DIM sich.setzen -MOM -EP -PST -[3SG]

adv v -v.deriv.v -v.nmz -n.poss pp n adv n -n.case n -n.deriv.n v -v.deriv.v -INS -v.tense -v.pn

While he was starting a fire a little bird landed on his house's smoke opening.

Während er ein Feuer zündete landete ein kleiner Vogel auf die Rauchöffnung des Hauses.

text09 121

s'is'kəle tujta pītəs: „pūten pätet soxətna läp jötman."

s'is'kəle	tujta	pītəs3:		„pūten	pätet	soxətna	läp	jötman."								
s'is'kə	-le	tuj	-ta	pīt	-ə	-s	-3	pūt	-en	päte	-t	soxət	-na	läp	jöt	-man
s'is'kə	-le	tuj	-ta	pīt	-ə	-s	-3	pūt	-n	pätə	-t	soxət	-na	läp	jöt	-man
little.bird	-DIM	sing	-INF	begin	-EP	-MOM	-[3SG]	cauldron	-2SG	floor	-3SG	board	-LOC	closed	connect	-GER
kleiner.Vogel	-DIM	singen	-INF	beginnen	-EP	-MOM	-[3SG]	Kessel	-2SG	Boden	-3SG	Brett	-LOC	zu	befestigen	-GER
n	-n.deriv.n	v	-v.inf	v	-INS	-v.deriv.v	-v.pn	n	-n.poss	n	-n.poss	n	-n.case	adv	v	-v.adv

The bird started singing: "A board has been attached to the bottom of your cauldron."

Das Vögelchen begann zu singen: "Auf den Boden deines Kessels hat man ein Brett befestigt."

text09 122

s'is'kəle jetə n'uxətməste

s'is'kəle	jetə	n'uxətməste				
s'is'kə	-le	jetə	n'uxət	-mə	-s	-te
s'is'kə	-le	jetə	n'uxət	-mə	-s	-te
little.bird	-DIM	weiter	chase.away	-MOM	-PST	-3SG.O
kleiner.Vogel	-DIM	on	verjagen	-MOM	-PST	-3SG.O

n -n.deriv.n adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pers

He chased the bird away.

Er verscheuchte den Vogel.

text09 123

„wor pötər esättən!

„wor pötər esättən!

wor pötər esət -t -ən

wor pötər esət -t -ən

thief narrative let -PRS -2SG

Dieb Rede lassen -PRS -2SG

n n n -v.tense -v.pn

You're telling lies!

Du erzählst Lügen!

text09 124

ma ĩməna omsättətijəm!"

ma ĩməna omsättətijəm!"

ma ĩmə -na oms -əttə -t -ij -əm

ma ĩmə -na oməs -əttə -t -aj -əm

I woman -LOC sit -CAUS -PRS -PASS -1SG
 ich Frau -LOC sitzen -CAUS -PRS -PASS -1SG
 pr n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.voice -v.pn

A woman was given to me!" (passive)

Mir wurde eine Frau gegeben!" (passiv)

text09 125

s'itlna nörəja kerəptəs

s'itlna nörəja kerəptəs3

s'itlna nörə -ja ker -əptə -s -3

s'itlna nörə -a kerij -əptə -s -3

then pallet -LAT fall -CAUS -PST -[3SG]

darauf Pritsche -LAT fallen -CAUS -PST -[3SG]

adv n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Then he threw himself onto the bed.

Dann warf er sich aufs Bett.

text09 126

neməttə xūw änt ötəs, s'is'kəle xot xun owa tatəmtəs

neməttə xūw änt ötəs3, s'is'kəle xot xun owa

neməttə xūw änt öt -ə -s -3 s'is'kə -le xot xun ow -a

neməttə	xūw	ǎnt	öt	-ə	-s	-3	s'is'kə	-le	xot	xun	ow	-a
non.at.all	long	NEG	lie.down	-EP	-PST	-[3SG]	little.bird	-DIM	house	smoke.hole	opening	-LAT
gar.kein	lange	NEG	hinlegen	-EP	-PST	-[3SG]	kleiner.Vogel	-DIM	Haus	Rauchloch	Öffnung	-LAT
adj	adj	ptcl	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	-n.deriv.n	n	adv	n	-n.case

tatəmtəs3

tat	-əmt	-ə	-s	-3
tat	-əmt	-ə	-s	-3
sit.down	-MOM	-EP	-PST	-[3SG]
sich.setzen	-MOM	-EP	-PST	-[3SG]
v	-v.deriv.v	-INS	-v.tense	-v.pn

He did not sleep long, the little bird flew to the smoke opening.

Er schlief nicht lange, das Vögelchen flog auf die Rauchöffnung.

text09 127

„pūten pätet soxətna läp jötman

„pūten	pätet	soxətna	läp	jötman				
pūt	-en	päte	-t	soxət -na	läp	jöt	-man	
pūt	-n	pätə	-t	soxət -na	läp	jöt	-man	
cauldron	-2SG	floor	-3SG	board	-LOC	closed	connect	-GER
Kessel	-2SG	Boden	-3SG	Brett	-LOC	zu	befestigen	-GER
n	-n.poss	n	-n.poss	n	-n.case	adv	v	-v.adv

"They connected a board to the bottom of your cauldron.

"Auf den Boden deines Kessels haben sie ein Brett befestigt.

text09 128

xoten n'ätə süŋət tütna tos'man."

xoten n'ätə süŋət tütna tos'man."

xot -en n'ätə süŋ -ət tüt -na tos' -man

xot -n n'ätə süŋ -t tüt -na tos' -man

house -2SG four corner -PRS fire -LOC place -GER

Haus -2SG vier Ecke -PRS Feuer -LOC stellen -GER

n -n.poss num n -v.tense n -n.case v -v.adv

They put fire to the four corners of your house. (The corners have had fire put on them.)

Sie haben Feuer zu den vier Ecken deines Hauses gelegt. (Die Ecken sind mit Feuer belegt.)

text09 129

tüw nǒx nawərməs, s'is'kəle jetə n'uxətməste

tüw nǒx nawərməs3, s'is'kəle jetə n'uxətməste

tüw nǒx nawər -mə -s -3 s'is'kə -le jetə n'uxət -mə -s -te

tüw nǒx nawər -mə -s -3 s'is'kə -le jetə n'uxət -mə -s -te

(s)he up jump -MOM -PST -[3SG] little.bird -DIM weiter chase.away -MOM -PST -3SG.O

er/sie nach.oben springen -MOM -PST -[3SG] kleiner.Vogel -DIM on verjagen -MOM -PST -3SG.O

pr adv n -v.deriv.v -v.tense -v.pn n -n.deriv.n adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pers

He jumped up, chased the bird away.

Er sprang auf, verscheuchte das Vögelchen.

text09 130

ma ʔmәna omsәttәtijәm!"

„ma ʔmәna omsәttәtijәm!"

ma ʔmә -na oms әттә -t -ij әm

ma ʔmә -na omәs әттә -t -aj әm

I woman -LOC sit -CAUS -PRS -PASS -1SG

ich Frau -LOC sitzen -CAUS -PRS -PASS -1SG

pr n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.voice -v.pn

A woman was given to me!" (passive)

Mir wurde eine Frau gegeben!" (passiv)

text09 131

s'ʔtlna nörәja ʔtә kerәptәs

s'ʔtlna nörәja ʔtә kerәptәs3

s'ʔtlna nörә -ja ʔtә ker әptә -s -3

s'ʔtlna nörә -a ʔtә kerij әptә -s -3

then pallet -LAT down fall -CAUS -PST -[3SG]
 darauf Pritsche -LAT hinunter fallen -CAUS -PST -[3SG]
 adv n -n.case adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Then he threw himself onto the bed.

Dann wirft er sich aufs Bett.

text09 132

neməttə xūw änt ötəs, s'is'kəle xot xun owa tatəmtəs

neməttə xūw änt ötəs3, s'is'kəle xot xun
 neməttə xūw änt ötə -s -3 s'is'kə -le xot xun
 neməttə xūw änt ötə -s -3 s'is'kə -le xot xun
 non.at.all long NEG well -PST -[3SG] little.bird -DIM house smoke.hole
 gar.kein lange NEG hm -PST -[3SG] kleiner.Vogel -DIM Haus Rauchloch
 adj adj ptcl prcl -v.tense -v.pn n -n.deriv.n n adv

owa tatəmtəs3

ow -a tat -əmt -ə -s -3

ow -a tat -əmt -ə -s -3

opening -LAT sit.down -MOM -EP -PST -[3SG]

Öffnung -LAT sich.setzen -MOM -EP -PST -[3SG]

n -n.case v -v.deriv.v -INS -v.tense -v.pn

He did not sleep long, the little bird again flew to the smoke opening.

Er schlief nicht lange, das Vögelchen flog erneut zur Rauchöffnung.

text09 133

„püten pätet soxətna jötman, änt kawərmət3

„püten pätet soxətna jötman, änt kawərmət3

püt -en päte -t soxət -na jöt -man änt kawər -mə -t -3

püt -n pätä -t soxət -na jöt -man änt kawər -mə -t -3

cauldron -2SG floor -3SG board -LOC connect -GER NEG cook -MOM -PRS -[3SG]

Kessel -2SG Boden -3SG Brett -LOC befestigen -GER NEG kochen -MOM -PRS -[3SG]

n -n.poss n -n.poss n -n.case v -v.adv ptcl v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

"They connected a board to the bottom of your cauldron, it will not cook.

"Auf den Boden deines Kessels haben sie ein Brett befestigt, es kocht nicht.

text09 134

tüten n'ätə xot süŋ ewət jöx kätəs."

tüten n'ätə xot süŋ ewət jöx kätəs3."

tüt -en n'ätə xot süŋ ewət jöx kät -ə -s -3

tüt -n n'ätə xot süŋ ewət jöx kät -ə -s -3

fire -2SG four house corner from into become.visible -EP -PST -[3SG]

Feuer -2SG vier Haus Ecke von hinein sichtbar.werden -EP -PST -[3SG]

n -n.poss num n n pp adv v -INS -v.tense -v.pn

Your fire can be seen from the four corners of the house."

Dein Feuer ist sichtbar aus den vier Ecken des Hauses."

text09 135

nõx nawərməs, owa xuxtəs, owa puxətməste - läp tuxərman!

nõx	nawərməs3,				owa	xuxtəs3,				owa		
nõx	nawər	-mə	-s	-3	ow	-a	xuxt	-ə	-s	-3	ow	-a
nõx	nawər	-mə	-s	-3	ow	-a	xuxət	-ə	-s	-3	ow	-a
up	jump	-MOM	-PST	-[3SG]	opening	-LAT	run	-EP	-PST	-[3SG]	opening	-LAT
nach.oben	springen	-MOM	-PST	-[3SG]	Öffnung	-LAT	laufen	-EP	-PST	-[3SG]	Öffnung	-LAT
adv	n	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	n	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	-n.case

puxətməste - läp tuxərman!

puxət	-mə	-s	-te	- läp	tuxər	-man
puxət	-mə	-s	-te	- läp	tuxər	-man
knock	-MOM	-PST	-3SG.O	- closed	close	-GER
stoßen	-MOM	-PST	-3SG.O	- zu	verschließen	-GER
v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pers	- adv	v	-v.adv

He jumped up, ran to the door opening, knocked the door - closed!

Er sprang auf, er rannte Türöffnung, er stieß die Tür - geschlossen!

text09 136

nŭm turəm as'et ewət täxər woxəs, attə kešə woxəs

nŭm turəm as'et ewət täxər woxəs3, attə kešə woxəs3

nŭm turəm as'e -t ewət täxər wox -ə -s -3 at -tə kešə wox -ə -s -3

nŭm turəm as'a -t ewət täxər wox -ə -s -3 att -tə kešə wox -ə -s -3

above heaven father -3SG from Panzer ask.for -EP -PST -[3SG] carry -PT.PRS knife ask.for -EP -PST -[3SG]

oben Himmel Vater -3SG von armour bitten -EP -PST -[3SG] tragen -PT.PRS messer bitten -EP -PST -[3SG]

adj n n -n.poss pp n v -INS -v.tense -v.pn v -v.nmz n v -INS -v.tense -v.pn

He asked the highest heavenly father for armour, he asked him for a sword. (a knife that can be picked up)

Er bat sich vom obersten Himmelsvater einen Panzer, er bat sich ein Schwert. (ein zu hebendes Messer)

text09 137

s'ı pötrət tup söxnəs, nŭm turəm as'etna täxərna esətsa ij attə kešəna esətsa

s'ı pötrət tup söxnəs3, nŭm turəm as'etna täxərna esətsa

s'ı pötr -ət tup söxn -ə -s -3 nŭm turəm as'e -t -na täxər -na esət -s -a

s'ı pötər -t tup söxən -ə -s -3 nŭm turəm as'a -t -na täxər -na esət -s -a

this narrative -PRS just quit -EP -PST -[3SG] above heaven father -3SG -LOC Panzer -LOC let -PST -PASS.3SG

dieser Rede -PRS nur aufhören -EP -PST -[3SG] oben Himmel Vater -3SG -LOC armour -LOC lassen -PST -PASS.3SG

pr n -v.tense adv v -INS -v.tense -v.pn adj n n -n.poss -n.case n -n.case n -v.tense -v.pn

ij attə kešəna esətsa

ij at -tə kešə -na esət -s -a

ij att -tə kešə -na esət -s -a
 one carry -PT.PRS knife -LOC let -PST -PASS.3SG
 eins tragen -PT.PRS messer -LOC lassen -PST -PASS.3SG
 num v -v.nmnz n -n.case n -v.tense -v.pn

This plead of his (speech) was just said, armour was let down by the highest heavenly father, a sword was let down.
(passive)

Diese seine Bitte (Rede) wurde gerade erst gesagt, vom oberste Himmelsvater wurde ein Panzer für ihn heruntergelassen, einSchwert wurde heruntergelassen. (passiv)

text09 138

täxrət nōx tumtəs, attə kešet uxtəja nōjeməs, kīm estəmtəs

täxrət	nōx	tumətəs3,	attə	kešet	uxtəja	nōjeməs3,									
täxr	-ət	nōx	tumət	-ə	-s	-3	at	-tə	keše	-t	uxtə	-ja	nōjemə	-s	-3
täxər	-t	nōx	tumət	-ə	-s	-3	att	-tə	kešə	-t	uxtə	-a	nōjemə	-s	-3
Panzer	-3SG	up	get.dressed	-EP	-PST	-[3SG]	carry	-PT.PRS	knife	-3SG	surface	-LAT	bounce.up	-PST	-[3SG]
armour	-3SG	nach.oben	sich.anziehen	-EP	-PST	-[3SG]	tragen	-PT.PRS	messer	-3SG	Oberfläche	-LAT	sich.hochschnellen	-PST	-[3SG]
n	-n.poss	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	v	-v.nmnz	n	-n.poss	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

kīm estəmtəs3

kīm est -əmt -ə -s -3
 kīm esət -əmt -ə -s -3
 out let -MOM -EP -PST -[3SG]

hinaus lassen -MOM -EP -PST -[3SG]

adv n -v.deriv.v -INS -v.tense -v.pn

He put the armour on, fastened the sword, stormed out.

Er legte den Panzer an, befestigte das Schwert, stürmte hinaus.

text09 139

kīm pītəs, jox unt jux puxər یتə tot'tət

kīm	pītəs3,				jox	unt	jux	puxər	یتə	tot'tət		
kīm	pīt	-ə	-s	-3	jox	unt	jux	puxər	یتə	tot'	-t'	-ət
kīm	pīt	-ə	-s	-3	jox	unt	jux	puxər	یت	tot'	-t	-ət
out	get.to	-EP	-PST	-[3SG]	men	forest	wood	hill.with.trees	down	stand	-PRS	-3PL
hinaus	geraten	-EP	-PST	-[3SG]	Männer	Wald	Holz	Hügel.mit.Bäumen	hinunter	stehen	-PRS	-3PL
adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	n	n	n	adv	v	-v.tense	-v.pn

(When) he appeared outside, people were standing there like a group of forest trees.

(Als) er draußen erschien, standen die Menschen als eine Waldbaumgruppe dort.

text09 140

tapət urt äŋket täjəm n'arə etet keša sewərta pītsəte

tapət	urt	äŋket		täjəm		n'arə	etet	keša	sewərta	pītsəte				
tapət	urt	äŋke	-t	täj	-əm	n'arə	et	-et	keša	sewər	-ta	pīt	-s	-əte

tapət urt äŋkə -t täj -əm n'arə et -et keša sewər -ta pīt -s -te
 seven hero mother -3SG give.birth -PT.PRF naked body -3PL because.of chop -INF begin -PST -3SG.O
 sieben Held Mutter -3SG gebären -PT.PRF nackt Körper -3PL wegen hacken -INF beginnen -PST -3SG.O
 num n n -n.poss v -v.nmz adj n -n.poss pp v -v.inf v -v.tense -v.pers

He started cutting apart the body, which was born by his mother, of the prince of the seven.

Er begann den nackten durch seine [des Prinzen] Mutter geborenen Körper des Prinz der Sieben zu zerschneiden.

text09 141

xūw mǔj wan sewrəs, jām pelək jošet tayərt s'as'ət

xūw mǔj wan sewrəs3, jām pelək jošet tayərt s'as'ət3
 xūw mǔj wan sewr -ə -s -3 jām pelək još -ət tayərt s'as' -ət -3
 xūw mǔj wan sewər -ə -s -3 jām pelək još -t tayərt s'as' -t -3
 long or short chop -EP -PST -[3SG] good half hand -3SG heavy be.audible -PRS -[3SG]
 lange oder kurz hacken -EP -PST -[3SG] good Hälfte Hand -3SG schwer hörbar.sein -PRS -[3SG]
 adj conj adj v -INS -v.tense -v.pn adj n n -n.poss adj v -v.tense -v.pn

He killed for a long or short time, his right hand feels heavy.

Er tötete lang oder kurz, seine rechte Hand fühlt sich schwer an.

text09 142

tōx tot'əs - tapət urt täjəm aj jīy-ewə!

tōx tot'əs3 - tapət urt täjəm aj jīyewə!

tõx tot' -ə -s -3 - tapət urt täj -əm aj jiyewə

tõx tot' -ə -s -3 - tapət urt täj -əm aj jiyewə

to.there stand -EP -PST -[3SG] - seven hero have -1SG young sister

dorthin stehen -EP -PST -[3SG] - sieben Held haben -1SG jung Schwester

adv v -INS -v.tense -v.pn - num n v -v.pn adv n

There stands - the little sister of the prince of the seven!

Da steht - die kleine Schwester des Prinzen der Sieben!

text09 143

„manət at sewra!“

„manət at sewra!“

manət at sewr -a

manət at sewər -a

me NEG chop -IMP.2SG

mcih NEG hacken -IMP.2SG

pr ptcl v -v.mood.pn

"Don't cut me apart!"

"Zerschnipsel mich nicht!"

text09 144

s'itlna nõx wõtijəs, woš tet jox isat sewərmat

s'itlna nōx	wōtijəs3,						woš tet jox	īsət	sewərmət		
s'itlna nōx	wōt -ij	-ə -s -3					woš tet jox	īsət	sewər -ma -t		
s'itlna nōx	wōtə -ij	-ə -s -3					woš tet jox	īsət	sewər -əm -t		
then up	place -VER	-EP -PST -[3SG]	town full men	completely	chop	-PT.PRF -3SG					
darauf nach.oben	Stelle -VER	-EP -PST -[3SG]	Stadt voll Männer ganz	hacken	-PT.PRF -3SG						
adv adv	n -n.deriv.v	-INS -v.tense -v.pn	n adj n	adv v	-v.nmnz -n.poss						

Then he stopped, he had exterminated all the people of the city.

Dann hörte er auf, er hatte das ganze Volk der Stadt ausgerottet.

text09 145

imet künšeməste, täŋreməste pusreməste, puxəta xojəttəste

imet	künšeməste,	täŋreməste		pusreməste,		puxəta				
ime -t	künšemə -s	-te	täŋremə -s	-te	pusr	-emə -s	-te	puxət	-a	
imə -t	künšemə -s	-te	täŋremə -s	-te	pusər	-mə -s	-te	puxət	-a	
woman -3SG	grab -PST -3SG.O	press -PST -3SG.O	press.together	-MOM -PST -3SG.O	breast.pocket	-EP				
Frau -3SG	greifen -PST -3SG.O	drücken -PST -3SG.O	zusammendrücken	-MOM -PST -3SG.O	Brusttasche	-EP				
n	-n.poss v	-v.tense -v.pers v	-v.tense -v.pers v	-v.deriv.v	-v.tense -v.pers n	-INS				

xojəttəste

xojə -ttə -s -te

xojə -əttə -s -te

geraten -CAUS -PST -3SG.O

get.into -CAUS -PST -3SG.O

v -v.deriv.v -v.tense -v.pers

He grabbed the woman, pressed her together, put her in his breast pocket.

Er ergriff die Frau, drückte sie zusammen, gab sie in seine Brusttasche.

text09 146

s'itlna woš lakka möxətməs

s'itlna woš lakka möxətməs3

s'itlna woš lakk -a möxət -mə -s -3

s'itlna woš lak -a möxəttə -mə -s -3

then town circle -LAT run.around -MOM -PST -[3SG]

darauf Stadt Kreis -LAT herumlaufen -MOM -PST -[3SG]

adv n n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Then he ran around the town.

Dann rannte er um die Stadt herum.

text09 147

tapət urt isat xöntasət

tapət urt isat xöntasət

tapət urt isat xönta -s -ət

tapət	urt	įsat	xõnta	-s	-ət
seven	hero	completely	flee	-PST	-3PL
sieben	Held	ganz	fliehen	-PST	-3PL
num	n	adv	v	-v.tense	-v.pn

The seven princes all fled.

Die sieben Prinzen sind alle geflohen.

text09 148

jõtta n'uxætta pītsäte

jõtta	n'uxætta	pītsäte			
jõtta	n'uxæt	-ta	pīt	-s	-äte
jõtta	n'uxæt	-ta	pīt	-s	-te
from.behind	chase.away	-INF	begin	-PST	-3SG.O
von.hinten	verjagen	-INF	beginnen	-PST	-3SG.O
adv	v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pers

He started following them from behind.

Er begann sie von hinten zu verfolgen.

text09 149

neməttə xūw ǎn n'uxətsäte, ettə jöxətsäte

neməttə xūw ǎn n'uxətsäte, ettə jöxətsäte

neməttə xūw ǎn n'uxət -s -əte ettə jöxət -s -əte

neməttə xūw ǎnt n'uxət -s -te ettə jöxət -s -te

non.at.all long NEG chase.away -PST -3SG.O up.to come -PST -3SG.O

gar.kein lange NEG verjagen -PST -3SG.O hin kommen -PST -3SG.O

adj adj ptcl v -v.tense -v.pers adv v -v.tense -v.pers

He had not followed them for a long time (when) he reached them.

Er hat sie nicht lange verfolgt (als) er sie erreichte.

text09 150

juxtl jǐntəste

juxtl **jǐntəste**

juxt -l jǐntə -s -te

juxət -t jǐntə -s -te

bow -3SG span.bow -PST -3SG.O

Bogen -3SG Bogen.spannen -PST -3SG.O

n -n.poss v -v.tense -v.pers

He tightened his bow.

Er spannte den Bogen.

text09 151

tām täŋkər tatsəte, tōm täŋkər tatsəte, jǐntet estəmsəte

tām	tǎŋkər	tatsəte,			tōm	tǎŋkər	tatsəte,			jǐntet	
tām	tǎŋkər	tat	-s	-əte	tōm	tǎŋkər	tat	-s	-əte	jǐnte	-t
tām	tǎŋkər	tat	-s	-te	tōm	tǎŋkər	tat	-s	-te	jǐntə	-t
this	shoulder	sit.down	-PST	-3SG.O	that	shoulder	sit.down	-PST	-3SG.O	bowstring	-3SG
dieses	Schulter	sich.setzen	-PST	-3SG.O	jener	Schulter	sich.setzen	-PST	-3SG.O	Bogensehne	-3SG
pr	n	v	-v.tense	-v.pers	pr	n	v	-v.tense	-v.pers	n	-n.poss

estəmsəte

est	-əm	-s	-əte	
esət	-əm	-s	-te	
let	-1SG.S	-PST	-3SG.O	
lassen	-1SG.S	-PST	-3SG.O	
n	-v.pn	-v.tense	-v.pers	

The one also tightened his shoulder, the other tightened his shoulder, he shot his arrow. (He let go of the arrow.)

Der eine spannte seine Schulter, der andere spannte seine Schulter, er schoss seinen Pfeil ab. (Er ließ den Pfeil los.)

text09 152

tapət urt ij n'ot wej uxtəja omsəmtsət

tapət	urt	ij	n'ot	wej	uxtəja		omsəmtsət			
tapət	urt	ij	n'ot	wej	uxtə	-ja	oms	-əmt	-s	-ət
tapət	urt	ij	n'ot	wej	uxtə	-a	oməs	-əmt	-s	-ət

seven hero one arrow shaft surface -LAT sit -MOM -PST -3PL
 sieben Held eins Pfeil Schaft Oberfläche -LAT sitzen -MOM -PST -3PL
 num n num n n n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

The seven princes sat down on the shaft.

Die sieben Prinzen haben sich auf den Schaft gesetzt.

text09 153

ux söxtat nõx xörəs, jux tija nõx jirsəte

ux söxtat nõx xörəs3, jux tija nõx jirsəte

ux söx -tat nõx xör -ə -s -3 jux tij -a nõx jir -s -əte

ux söx -tat nõx xör -ə -s -3 jux tij -a nõx jir -s -te

head scalp -3SG.PL up pull.off -EP -PST -[3SG] wood tip -LAT up tie -PST -3SG.O

Kopf Skalp -3SG.PL nach.oben abziehen -EP -PST -[3SG] Holz Spitze -LAT nach.oben binden -PST -3SG.O

n n -n.poss adv v -INS -v.tense -v.pn n n -n.case adv n -v.tense -v.pers

He pulled off their scalps, hung them on the tip of a tree.

Er zog ihre Kopfhaut herunter, hänge sie auf die Spitze eines Baumes.

text09 154

s'itlna n'ik mənəs, xopəta tetəs

s'itlna n'ik mənəs3, xopəta tetəs3

s'itlna n'ik mən -ə -s -3 xop -ət -a tet -ə -s -3

s'itlna	nĭk	măn	-ə	-s	-3	xop	-t	-a	tet	-ə	-s	-3
then	to.the.shore	go	-EP	-PST	-[3SG]	boat	-3SG	-LAT	sit.into	-EP	-PST	-[3SG]
darauf	zum.Ufer	gehen	-EP	-PST	-[3SG]	Boot	-3SG	-LAT	sich.setzen.in	-EP	-PST	-[3SG]
adv	adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn	n	-n.poss	-n.case	v	-INS	-v.tense	-v.pn

He went to the shore, sat down in his boat.

Dann ging er zum Ufer hinunter, setzte sich in sein Boot.

text09 155

as öwsa mănta pĭtəs

as öwsa mănta pĭtəs3

as öws -a măn -ta pĭt -ə -s -3

as öwəs -a măn -ta pĭt -ə -s -3

Ob north -LAT go -INF begin -EP -PST -[3SG]

Ob Norden -LAT gehen -INF beginnen -EP -PST -[3SG]

nm n -n.case v -v.inf v -INS -v.tense -v.pn

He started going down the Ob.

Er begann den Ob flussabwärts zu gehen.

text09 156

xŭw mŭj wan mănəs, tŭw wošəta jöxtəs

xŭw mŭj wan mănəs3, tŭw wošəta jöxtəs3

xūw müj wan män -ə -s -3 tūw woš -ət -a jöxtə -s -3
 xūw müj wan män -ə -s -3 tūw woš -t -a jöxtə -s -3
 long or short go -EP -PST -[3SG] (s)he town -3SG -LAT back -PST -[3SG]
 lange oder kurz gehen -EP -PST -[3SG] er/sie Stadt -3SG -LAT zurück -PST -[3SG]
 adj conj adj v -INS -v.tense -v.pn pr n -n.poss -n.case adv -v.tense -v.pn

He rowed for a long or short time, he arrived in his town.

Er ruderte lang oder kurz, er kam in seiner Stadt an.

text09 157

xotlla täņəs, äņket pänna wūs'a werəs

xotlla täņəs3, äņket pänna wūs'a werəs3
 xot -ll -a täņ -ə -s -3 äņke -t pänna wūs'a wer -ə -s -3
 xot -t -a täņ -ə -s -3 äņkə -t pänna wūs'a wer -ə -s -3
 house -3SG -LAT enter -EP -PST -[3SG] mother -3SG with greeting do -EP -PST -[3SG]
 Haus -3SG -LAT eintreten -EP -PST -[3SG] Mutter -3SG mit Gruß machen -EP -PST -[3SG]
 n -n.poss -n.case v -INS -v.tense -v.pn n -n.poss pp n v -INS -v.tense -v.pn

He entered his house, he made a greeting with his mother.

Er betrat sein Haus, er macht mit seiner Mutter einen Gruß

text09 158

kurt tet unə porə werəs

kurt tet unə porə werəs3

kurt tet unə porə wer -ə -s -3

kurt tet unə porə wer -ə -s -3

village full big sacrifice do -EP -PST -[3SG]

Dorf voll gross Opfer machen -EP -PST -[3SG]

n adj adj n v -INS -v.tense -v.pn

He made a big sacrifice dedicated to all the people.

Er machte ein großes auf das ganze Volk sich beziehende Opfer.

text09 159

tīləs' mǔj tapət tesət

tīləs' mǔj tapət tesət

tīləs' mǔj tapət te -s -ət

tīləs' mǔj tapət te -s -ət

month or week eat -PST -3PL

Monat oder Woche essen -PST -3PL

n conj n v -v.tense -v.pn

They ate for a month or for a week.

Sie aßen einen Monat lang oder eine Woche lang.

text09 160

ĩn s'ũn'et xutetna ĩn unta uttet

ĩn	s'ũn'et		xutetna			ĩn	unta	ut	uttet	
ĩn	s'ũn'	-et	xut	-et	-na	ĩn	unta	ut	-t	-et
ĩn	s'ũn'	-et	xut	-et	-na	ĩn	unta	ut	-t	-et
now	wealth	-3PL	wealth	-3PL	-LOC	now	until	live	-PRS	-3PL.O
jetzt	Wohlstand	-3PL	Wohlstand	-3PL	-LOC	jetzt	bis	leben	-PRS	-3PL.O
adv	n	-n.poss	n	-n.poss	-n.case	adv	pp	v	-v.tense	-v.pn

With this wealth they live till today.

Mit diesem Reichtum leben sie bis heute.

NOS